Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 16ης Σεπτεμβρίου 2013*

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Βελγική, γερμανική, γαλλική, ιταλική, ολλανδική και αυστριακή αγορά ειδών υγιεινής — Απόφαση με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ — Συντονισμένη αύξηση τιμών και ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών — Στρέβλωση του ανταγωνισμού — Απόδειξη — Υπολογισμός του προστίμου — Συνεργασία κατά τη διοικητική διαδικασία — Ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία — Μη επιβολή προστίμου — Μείωση του προστίμου — Σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία — Κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων — Αρχή της μη αναδρομικότητας»

Στην υπόθεση T-380/10,

Wabco Europe, με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο),

Wabco Austria GesmbH, με έδρα τη Βιέννη (Αυστρία),

Trane Inc., με έδρα το Piscataway, New Jersey (Ηνωμένες Πολιτείες),

Ideal Standard Italia Srl, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία),

Ideal Standard GmbH, με έδρα τη Βόννη (Γερμανία),

εκπροσωπούμενες από τους S. Völcker, F. Louis, A. Israel, N. Niejahr, δικηγόρους, C. O'Daly, E. Batchelor, solicitors, και τη F. Carlin, barrister,

προσφεύγουσες,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον F. Castillo de la Torre, τον F. Ronkes Agerbeek και την G. Koleva,

καθής,

με αντικείμενο αίτημα ακύρωσης της απόφασης C(2010) 4185 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών), καθόσον αφορά τις προσφεύγουσες, και μείωσης των προστίμων που τους επιβλήθηκαν,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους I. Pelikánová, πρόεδρο, K. Jürimäe (εισηγήτρια) και M. van der Woude, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική

γραμματέας: Σ. Σπυροπούλου, υπάλληλος διοίκησης,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησης της 27ης Μαρτίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

1 Με την απόφαση C(2010) 4185 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) στον τομέα των ειδών υγιεινής. Η παράβαση αυτή, στην οποία μετείχαν 17 επιχειρήσεις, καλύπτει διάφορες χρονικές περιόδους στο διάστημα από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 και έλαβε τη μορφή πλέγματος αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας (αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3 και άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης).

2 Ειδικότερα η Επιτροπή διευκρίνισε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η διαπιστωθείσα παράβαση συνίστατο, πρώτον, στη συντονισμένη ετήσια αύξηση των τιμών και άλλων στοιχείων τιμολόγησης εκ μέρους των οικείων κατασκευαστών ειδών υγιεινής επ' ευκαιρία τακτικών συναντήσεων στο πλαίσιο εθνικών επαγγελματικών ενώσεων, δεύτερον, στον καθορισμό ή στον συντονισμό τιμών εξ αφορμής συγκεκριμένων γεγονότων, όπως η αύξηση του κόστους των πρώτων υλών, η εισαγωγή του ευρώ ή η λειτουργία νέων διοδίων και, τρίτον, στην αποκάλυψη και την ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών (αιτιολογικές σκέψεις 152 έως 163 της προσβαλλόμενης απόφασης). Επιπλέον, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι ο καθορισμός των τιμών στον τομέα των ειδών υγιεινής γινόταν κάθε έτος. Στο πλαίσιο αυτό, οι κατασκευαστές κατάρτιζαν τιμοκαταλόγους οι οποίοι παρέμεναν γενικώς σε ισχύ για ένα έτος και χρησίμευαν ως βάση για τις εμπορικές συναλλαγές με τους χονδρεμπόρους (αιτιολογικές σκέψεις 152 έως 163 της προσβαλλόμενης απόφασης).

3 Η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά, από πλευράς προϊόντων, είδη υγιεινής τα οποία εμπίπτουν σε μία από τρεις ακόλουθες υποκατηγορίες: βρύσες μπάνιου, ντουζιέρες και εξαρτήματά τους, και κεραμικά μπάνιου (στο εξής: οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων) (αιτιολογικές σκέψεις 5 και 6 της προσβαλλόμενης απόφασης).

4 Η American Standard Inc., η οποία μετονομάστηκε σε Trane Inc. το 2007, είναι αμερικανικός όμιλος που κατασκευάζει και εμπορεύεται τόσο κεραμικά όσο και βρύσες μπάνιου υπό το σήμα Ideal Standard. Από τις 29 Οκτωβρίου 2001, οι σχετικές με τον ως άνω τομέα δραστηριότητες του ομίλου στην Ευρώπη ασκούνται από την American Standard Europe BVBA, η οποία μετονομάστηκε σε Wabco Europe το 2007. Ο όμιλος αυτός έχει υπό τον πλήρη έλεγχό του θυγατρικές σε έξι κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι, πρώτον, τις Ideal Standard GmbH και Ideal-Standard Produktions-GmbH στη Γερμανία, δεύτερον, την Ideal Standard SAS στη Γαλλία, τρίτον, την Ideal Standard Italia Srl στην Ιταλία, τέταρτον, από το 2001, τη Metaalwarenfabriek Venlo BV, η οποία το 2005 μετονομάστηκε σε Ideal Standard Nederland BV Europe, και έχει έδρα τις Κάτω Χώρες, πέμπτον, τη Wabco Austria GesmbH, που πωλήθηκε το 2007 στην Ideal Standard GmbH Αυστρίας και, έκτον, μία θυγατρική της τελευταίας στο Βέλγιο (αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 26 και 1043 έως 1049 της προσβαλλόμενης απόφασης).

5 Η Wabco Europe, η Wabco Austria, η Trane, Ideal Standard Italia και η Ideal Standard θα καλούνται στο εξής, από κοινού, «προσφεύγουσες».

6 Στις 15 Ιουλίου 2004 η Masco Corp. και οι θυγατρικές της, μεταξύ των οποίων η Hansgrohe AG, που κατασκευάζει βρύσες μπάνιου, και η Hüppe GmbH, που κατασκευάζει ντουζιέρες, ενημέρωσαν την Επιτροπή για την ύπαρξη σύμπραξης στον τομέα των ειδών υγιεινής και ζήτησαν να μην τους επιβληθεί πρόστιμο, δυνάμει της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή και τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ) (ΕΕ 2002, C 45, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία), ή, τουλάχιστον, να είναι μειωμένο το πρόστιμο που θα τους επιβληθεί. Στις 2 Μαρτίου 2005 η Επιτροπή έλαβε απόφαση περί υπό όρους απαλλαγής της Masco από την επιβολή προστίμου, βάσει του άρθρου 8, στοιχείο α', και του άρθρου 15 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία (αιτιολογικές σκέψεις 126 έως 128 της προσβαλλόμενης απόφασης).

7 Στις 9 και στις 10 Νοεμβρίου 2004 η Επιτροπή προχώρησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101 ΣΛΕΕ] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), σε αιφνιδιαστικούς ελέγχους στους χώρους διαφόρων εταιριών και εθνικών επαγγελματικών ενώσεων του τομέα των ειδών υγιεινής (αιτιολογική σκέψη 129 της προσβαλλόμενης απόφασης).

8 Η Grohe Beteiligungs GmbH και οι θυγατρικές της, αφενός, και οι προσφεύγουσες, αφετέρου, ζήτησαν, στις 15 και στις 19 Νοεμβρίου 2004 αντιστοίχως, να μην τους επιβληθεί πρόστιμο, δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, ή, τουλάχιστον, να είναι μειωμένο το πρόστιμο που θα τους επιβληθεί (αιτιολογικές σκέψεις 131 και 132 της προσβαλλόμενης απόφασης).

9 Μεταξύ 15 Νοεμβρίου 2005 και 16 Μαΐου 2006 η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού 1/2003, σε πλείονες εταιρίες και επαγγελματικές ενώσεις του τομέα των ειδών υγιεινής, περιλαμβανομένων και των προσφευγουσών (αιτιολογική σκέψη 133 της προσβαλλόμενης απόφασης).

10 Η Roca SARL, αφενός, και η Hansa Metallwerke AG και οι θυγατρικές της, αφετέρου, ζήτησαν, στις 17 και στις 19 Ιανουαρίου 2006 αντιστοίχως, να μην τους επιβληθεί πρόστιμο, δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, ή, τουλάχιστον, να είναι μειωμένο το πρόστιμο που θα τους επιβληθεί. Στις 20 Ιανουαρίου 2006 η Aloys Dornbracht GmbH & Co KG Armaturenfabrik (στο εξής: Dornbracht) υπέβαλε επίσης αντίστοιχη αίτηση για μη επιβολή προστίμου ή, τουλάχιστον, για επιβολή μειωμένου προστίμου.

11 Στις 26 Μαρτίου 2007 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση αιτιάσεων η οποία κοινοποιήθηκε στις προσφεύγουσες (αιτιολογική σκέψη 139 της προσβαλλόμενης απόφασης).

12 Από τις 12 έως τις 14 Νοεμβρίου 2007 πραγματοποιήθηκε ακρόαση με τη συμμετοχή των προσφευγουσών (αιτιολογική σκέψη 143 της προσβαλλόμενης απόφασης).

13 Στις 9 Ιουλίου 2009 η Επιτροπή απέστειλε σε ορισμένες εταιρίες, περιλαμβανομένων των προσφευγουσών, έκθεση πραγματικών περιστατικών, εφιστώντας την προσοχή τους σε κάποια αποδεικτικά στοιχεία στα οποία σκόπευε να στηρίξει την τελική απόφαση που επρόκειτο να εκδώσει (αιτιολογικές σκέψεις 147 και 148 της προσβαλλόμενης απόφασης).

14 Μεταξύ 19 Ιουνίου 2009 και 8 Μαρτίου 2010 η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πρόσθετων πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού 1/2003, σε διάφορες εταιρίες, μεταξύ των οποίων και στις προσφεύγουσες (αιτιολογικές σκέψεις 149 έως 151 της προσβαλλόμενης απόφασης).

15 Στις 23 Ιουνίου 2010 η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.

16 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε, πρώτον, ότι οι πρακτικές που περιγράφηκαν στην ανωτέρω σκέψη 2 αποτελούσαν μέρος ενός γενικότερου σχεδίου περιορισμού του ανταγωνισμού μεταξύ των αποδεκτών της απόφασής της και παρουσίαζαν τα χαρακτηριστικά μίας ενιαίας και διαρκούς παράβασης, η οποία κάλυπτε τις προαναφερθείσες στη σκέψη 3 τρεις υποκατηγορίες προϊόντων και εκτεινόταν στο έδαφος του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Αυστρίας (αιτιολογικές σκέψεις 778 και 793 της προσβαλλόμενης απόφασης) (στο εξής: διαπιστωθείσα παράβαση). Συναφώς υπογράμμισε ιδίως ότι οι ως άνω πρακτικές αντιστοιχούσαν σε ένα επαναλαμβανόμενο μοντέλο, το οποίο αποδείχθηκε ότι ήταν το ίδιο και στα έξι κράτη μέλη που αφορούσε η έρευνα της Επιτροπής (αιτιολογικές σκέψεις 778 και 793 της προσβαλλόμενης απόφασης). Αποκάλυψε επίσης την ύπαρξη εθνικών επαγγελματικών ενώσεων αρμόδιων για το σύνολο των τριών υποκατηγοριών προϊόντων, τις οποίες ονόμασε «συντονιστικά όργανα», εθνικών επαγγελματικών ενώσεων που τα μέλη τους δραστηριοποιούνταν σε τουλάχιστον δύο από τις τρεις αυτές υποκατηγορίες προϊόντων, των επονομαζόμενων «ενώσεων για δύο υποκατηγορίες», καθώς και ενώσεων με εξειδικευμένο αντικείμενο και με μέλη των οποίων η δραστηριότητα σχετιζόταν με μία μόνον από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων (αιτιολογικές σκέψεις 796 και 798 της προσβαλλόμενης απόφασης). Τέλος, διαπίστωσε ότι υπήρχε μια κεντρική ομάδα επιχειρήσεων που μετείχαν στην παράβαση σε διάφορα κράτη μέλη, στο πλαίσιο τόσο των συντονιστικών οργάνων όσο και των ενώσεων για δύο υποκατηγορίες (αιτιολογικές σκέψεις 796 και 797 της προσβαλλόμενης απόφασης).

17 Όσον αφορά, πιο συγκεκριμένα, τις προσφεύγουσες, η Επιτροπή κατέληξε ότι αυτές είχαν μετάσχει σε παραβάσεις σχετικές τόσο με τα κεραμικά όσο και με τις βρύσες μπάνιου σε διαφορετικές περιόδους κατά το χρονικό διάστημα από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Αυστρία. Αντιθέτως, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι δεν μπορούσαν να θεωρηθούν υπεύθυνες για την παράβαση που διαπράχθηκε στις Κάτω Χώρες, καθόσον αυτή τερματίστηκε στο εν λόγω κράτος μέλος το 1999, προτού οι προσφεύγουσες αποκτήσουν, το 2001, τη θυγατρική η οποία μετείχε στην ως άνω παράβαση. Η Επιτροπή συνήγαγε το συμπέρασμα ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν στην ενιαία παράβαση στο μέτρο που μπορούσαν ευλόγως να προβλέψουν ότι αντίθετες προς τον ανταγωνισμό δραστηριότητες είχαν λάβει χώρα πριν το 2001 (αιτιολογικές σκέψεις 853 έως 856 της προσβαλλόμενης απόφασης).

18 Στη συνέχεια, ως προς τον καθορισμό του ποσού του προστίμου για κάθε επιχείρηση, η Επιτροπή στηρίχθηκε στις κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2006) (αιτιολογική σκέψη 1184 της προσβαλλόμενης απόφασης).

19 Στο άρθρο 1 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή απαριθμεί τις επιχειρήσεις στις οποίες καταλογίζει ευθύνη για παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ, λόγω της συμμετοχής τους σε σύμπραξη στον τομέα των ειδών υγιεινής στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες και την Αυστρία και σε διάφορες περιόδους κατά το χρονικό διάστημα από τις 16 Οκτωβρίου 1992 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

20 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημεία 3 και 4, της προσβαλλόμενης απόφασης έχει, όσον αφορά τις προσφεύγουσες, ως εξής:

«1) Οι ακόλουθες επιχειρήσεις παρέβησαν το άρθρο 101 [ΣΛΕΕ] και, από 1ης Ιανουαρίου 1994, το άρθρο 53 της Συμφωνίας [για τον] ΕΟΧ μετέχοντας, στη διάρκεια των περιόδων που αναφέρονται λεπτομερώς κατωτέρω, σε διαρκή συμφωνία ή εναρμονισμένες πρακτικές στον τομέα των ειδών υγιεινής στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ιταλία, τη Γαλλία, το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες:

[…]

3. η Trane […], από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

4. η W[abco] Europe […], από τις 29 Οκτωβρίου 2001 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, και η W[abco] Austria […], από τις 21 Ιουλίου 1994 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004. Η Ideal Standard […] από τις 19 Μαρτίου 2003 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, η Ideal Standard Produktions […], από τις 30 Οκτωβρίου 2001 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, η Ideal Standard [SAS], από τις 10 Δεκεμβρίου 2002 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004, και η Ideal Standard Italia […], από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου2004.

5. η Ideal Standard Nederland […], από τις 30 Νοεμβρίου 1994 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999.»

21 Με το άρθρο 2 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμα στις οικείες επιχειρήσεις. Το πρόστιμο των προσφευγουσών είναι το υψηλότερο και ανέρχεται σε 326 091 196 ευρώ. Το άρθρο 2, παράγραφος 3, της προσβαλλόμενης απόφασης ορίζει, όσον αφορά τις προσφεύγουσες, τα εξής:

«Για τις παραβάσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1, επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα:

α) EUR 259 066 294 στην Trane […]·

β) EUR 44 995 552 […] αλληλεγγύως στη W[abco] Europe […] και την Trane […]·

γ) EUR 1 519 000 […] αλληλεγγύως στις W[abco] Austria […], W[abco] Europe […] και Trane […]·

δ) EUR 0 […] αλληλεγγύως στις Ideal Standard [SAS], W[abco] Europe […] και Trane […]·

ε) EUR 12 323 430 […] αλληλεγγύως στις Ideal Standard Italia […], W[abco] Europe […] και Trane […]·

στ) EUR 5 575 920 […] αλληλεγγύως στις Ideal Standard […], W[abco] Europe […] και Trane […]·

ζ) EUR 0 […] αλληλεγγύως στις Ideal Standard Produktions […], W[abco] Europe […] και Trane […]·

η) EUR 2 611 000 […] αλληλεγγύως στις W[abco] Austria […] και Trane […]·

θ) EUR 0 στην Ideal Standard Nederland […]».

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

22 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 8 Σεπτεμβρίου 2010, οι προσφεύγουσες άσκησαν την υπό κρίση προσφυγή. Με χωριστό δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου την ίδια ημέρα, οι προσφεύγουσες ζήτησαν να εκδικαστεί η υπόθεση κατά την ταχεία διαδικασία, βάσει του άρθρου 76α του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.

23 Με απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2010, το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) απέρριψε το αίτημα εκδίκασης της διαφοράς με την ταχεία διαδικασία βάσει του άρθρου 76α του Κανονισμού Διαδικασίας.

24 Κατόπιν έκθεσης του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας τα οποία προβλέπει το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του, κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε διάφορες ερωτήσεις. Οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις αυτές εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

25 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 27ης Μαρτίου 2012.

26 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει εν μέρει το άρθρο 2, παράγραφος 3, της προσβαλλόμενης απόφασης, στο μέτρο που τους επιβλήθηκαν πρόστιμα, καθώς και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημεία 3 και 4, της ίδιας απόφασης·

— να μειώσει τα πρόστιμα που τους επιβλήθηκαν, και

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

27 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει την υπό κρίση προσφυγή και

— να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

Σκεπτικό

28 Εισαγωγικώς υπενθυμίζεται ότι ο δικαστικός έλεγχος τον οποίο ασκεί ο δικαστής της Ένωσης επί αποφάσεων που εκδίδει η Επιτροπή προς επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού στηρίζεται στον προβλεπόμενο από το άρθρο 263 ΣΛΕΕ έλεγχο της νομιμότητας, ο οποίος συμπληρώνεται από την πλήρη δικαιοδοσία που του αναγνωρίζεται από το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, δυνάμει του άρθρου 261 ΣΛΕΕ (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-386/10 P, Χαλκόρ κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-13085, σκέψεις 53, 63 και 64). Η δικαιοδοσία αυτή παρέχει στον δικαστή την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας της κύρωσης, να υποκαθιστά την Επιτροπή στην εκτίμησή της και, κατ' επέκταση, ανάλογα με την περίπτωση, να ακυρώνει, να μειώνει ή να αυξάνει το πρόστιμο ή τη χρηματική ποινή που επιβλήθηκε (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2011, C-272/09 P, KME Germany κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-12789, σκέψη 103 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· βλ. επίσης, υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 5ης Οκτωβρίου 2011, T-11/06, Romana Tabacchi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-6681, σκέψη 265).

29 Υπό το πρίσμα της εκτεθείσας στην αμέσως προηγούμενη σκέψη νομολογίας, πρέπει να εξεταστεί, κατ' αρχάς, στο πλαίσιο του ελέγχου της νομιμότητας της προσβαλλόμενης απόφασης, το αίτημα των προσφευγουσών να ακυρωθούν τα άρθρα 1 και 2 της εν λόγω απόφασης στο μέτρο που τις αφορούν και, εν συνεχεία, το αίτημά τους να ασκήσει το Γενικό Δικαστήριο την πλήρη δικαιοδοσία του για να τροποποιήσει τα πρόστιμα που τους επέβαλε η Επιτροπή, μειώνοντας τα σχετικά ποσά.

Α – *Επί του κύριου αιτήματος, σχετικά με μερική ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης*

30 Προς στήριξη των αιτημάτων τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τέσσερις λόγους. Ο πρώτος λόγος αφορά σφάλμα κατά τον υπολογισμό του προστίμου, καθόσον ελήφθη υπόψη η αξία των πωλήσεων κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία. Ο δεύτερος λόγος αφορά παράλειψη της Επιτροπής να λάβει υπόψη,

κατά τον υπολογισμό του προστίμου, το γεγονός ότι τους είχε χορηγήσει, δυνάμει του σημείου 23, στοιχείο β', τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, μερική απαλλαγή από το πρόστιμο για τις παραβάσεις στο Βέλγιο και την Ιταλία. Ο τρίτος λόγος αφορά παράλειψη της Επιτροπής να λάβει υπόψη το γεγονός ότι ήσαν οι πρώτες επιχειρήσεις που της διαβίβασαν στοιχεία τα οποία είχαν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία, κατά την έννοια της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, οπότε θα έπρεπε το πρόστιμό τους να έχει μειωθεί κατά 50 %, και όχι κατά 30 %. Ο τέταρτος λόγος αφορά παραβίαση εκ μέρους της Επιτροπής της αρχής της μη αναδρομικότητας, καθόσον εφάρμοσε επί των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006.

1. *Επί του πρώτου λόγου ακύρωσης, ο οποίος αφορά σφάλμα κατά τον υπολογισμό του προστίμου, καθόσον ελήφθη υπόψη η αξία των πωλήσεων κεραμικών μπάνιου που είχαν πραγματοποιήσει οι προσφεύγουσες στην ιταλική αγορά*

31 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν κατ' ουσίαν ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη της επίμαχης παράβασης, στο μέτρο που αφορά την πώληση κεραμικών μπάνιου στην ιταλική αγορά για μια περίοδο 11 ετών και 7 μηνών, ήτοι μεταξύ της 15ης Μαρτίου 1993 και της 9ης Νοεμβρίου 2004, ούτε, κατά μείζονα λόγο, τη δική τους συμμετοχή στην παράβαση αυτή. Υπενθυμίζουν συναφώς ότι η Επιτροπή δεσμεύτηκε, με την αιτιολογική σκέψη 1140 της προσβαλλόμενης παράβασης, να υπολογίσει το πρόστιμο το οποίο θα επέβαλλε στην κάθε επιχείρηση μόνο βάσει των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της παράβασης που διέπραξε η ίδια, ήτοι της γεωγραφικής της έκτασης και των σχετικών υποκατηγοριών προϊόντων, καθώς και της πραγματικής διάρκειας της συμμετοχής της στην παράβαση αυτή. Επομένως, το συνολικό ποσό του προστίμου που τους επιβλήθηκε θα έπρεπε να μειωθεί κατά 75 %, δηλαδή κατά 248 εκατομμύρια ευρώ περίπου.

32 Η Επιτροπή αντικρούει το ως άνω επιχείρημα.

33 Πρέπει, κατά συνέπεια, να εξεταστεί αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή των προσφευγουσών σε παράβαση η οποία τελέστηκε στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου και διήρκεσε από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

α) Αναδρομή στη νομολογία σχετικά με την ύπαρξη και την απόδειξη παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ

34 Πρώτον, όσον αφορά την ίδια την ύπαρξη παράβασης, υπενθυμίζεται ότι, όπως ορίζει το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, είναι ασυμβίβαστες προς την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

35 Για να υπάρχει συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, αρκεί οι οικείες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή τους βούληση να ενεργήσουν στην αγορά με συγκεκριμένο τρόπο (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 256, και της 20ής Μαρτίου 2002, T-9/99, HFB Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1487, σκέψη 199).

36 Μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει συναφθεί συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ εφόσον υπάρχει και μόνον επί της αρχής σύμπτωση βουλήσεων για περιορισμό του ανταγωνισμού, έστω και αν τα ειδικά στοιχεία του σχεδιαζόμενου περιορισμού αποτελούν ακόμη αντικείμενο διαπραγματεύσεων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 35 απόφαση HFB Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 151 έως 157 και 206).

37 Η έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής αναφέρεται σε μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων η οποία, χωρίς να έχει φτάσει μέχρι του σημείου της σύναψης συμφωνίας κατά κυριολεξία, αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με συνεργασία μεταξύ των οικείων επιχειρήσεων στην πράξη (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 115, και C-199/92 P, Hüls κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4287, σκέψη 158).

38 Συναφώς, αντιβαίνει στο άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ επιχειρηματιών η οποία μπορεί είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά υφιστάμενου ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά είτε να αποκαλύψει σε τέτοιον ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που ο επιχειρηματίας έχει αποφασίσει ή σχεδιάζει να ακολουθήσει στην αγορά, όταν οι επαφές αυτές έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 37 απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψεις 116 και 117).

39 Με άλλα λόγια, η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ανταγωνιστών είναι αντίθετη προς τους κανόνες ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης οσάκις μετριάζει ή εξαλείφει τον βαθμό αβεβαιότητας ως προς τη λειτουργία της σχετικής αγοράς, με αποτέλεσμα περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Οκτωβρίου 2003, C-194/99 P, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-10821, σκέψη 81 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

40 Πράγματι, η γνωστοποίηση ευαίσθητων πληροφοριών εξαλείφει την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά ανταγωνιστή και επηρεάζει έτσι, άμεσα ή έμμεσα, τη στρατηγική του αποδέκτη των πληροφοριών (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Νοεμβρίου 2006, C-238/05, Asnef-Equifax και Administratión del Estado, Συλλογή 2006, σ. I-11125, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επομένως, κάθε επιχειρηματίας οφείλει να καθορίζει με τρόπο αυτόνομο την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει εντός της εσωτερικής αγοράς και τους όρους τους οποίους σκοπεύει να θέσει στις συναλλαγές με τους πελάτες του (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 39 απόφαση Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 82 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

41 Συναφώς, ναι μεν η ως άνω απαίτηση αυτονομίας δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται ευφυώς στην τρέχουσα ή την αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, πλην όμως αντιτίθεται αυστηρώς σε κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών αυτών, η οποία έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνθηκών ανταγωνισμού που δεν αντιστοιχούν στις κανονικές συνθήκες της οικείας αγοράς, λαμβανομένων υπόψη της φύσης των προϊόντων ή των παρεχομένων υπηρεσιών, του μεγέθους και του αριθμού των σχετικών επιχειρήσεων, καθώς και του όγκου της εν λόγω αγοράς (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 39 απόφαση Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, σκέψη 83 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Δεύτερον, όσον αφορά την απόδειξη παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΕΚ, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, απόκειται στην Επιτροπή να αποδεικνύει τις παραβάσεις τις οποίες διαπιστώνει και να εξασφαλίζει στοιχεία ικανά να αποδείξουν επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη περιστατικών που στοιχειοθετούν παράβαση (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 58, και προαναφερθείσα στη σκέψη 37 απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, σκέψη 86).

43 Επιπλέον, όταν αποφαίνεται επί αιτήματος ακύρωσης της απόφασης με την οποία η Επιτροπή διαπίστωσε την ύπαρξη παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού και επέβαλε πρόστιμα στους αποδέκτες της, ο δικαστής της Ένωσης ελέγχει αποκλειστικώς τη νομιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης και δεν μπορεί, ως εκ τούτου, να υποκαταστήσει την Επιτροπή στην εκτίμησή της (βλ. υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-67/00, T-68/00, T-71/00 και T-78/00, JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2501, σκέψη 174).

44 Έτσι, ο ρόλος του δικαστή που επιλαμβάνεται προσφυγής ακύρωσης κατά απόφασης της Επιτροπής με την οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού και επιβάλλονται πρόστιμα στους αποδέκτες της συνίσταται στην εκτίμηση του ζητήματος αν τα στοιχεία στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή αρκούν πράγματι για να αποδειχθεί η ύπαρξη της προσαφθείσας παράβασης (βλ., σχετικώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 20ής Απριλίου 1999, T-305/94 έως T-307/94, T-313/94 έως T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 και T-335/94, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, αποκαλούμενη «PVC II», Συλλογή 1999, σ. II-931, σκέψη 891).

45 Τυχόν αμφιβολία του δικαστή επ' αυτού πρέπει να λειτουργεί υπέρ της επιχείρησης στην οποία απευθύνεται η απόφαση περί διαπίστωσης παράβασης (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1978, 27/76, United Brands και United Brands Continentaal κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 75, σκέψη 265). Συνεπώς, το Γενικό Δικαστήριο δεν επιτρέπεται να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη της επίμαχης παράβασης, εφόσον διατηρεί ακόμη αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 43 απόφαση JFE Engineering κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 177).

46 Συγκεκριμένα, στην τελευταία περίπτωση, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη το τεκμήριο αθωότητας που απορρέει ιδίως από το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως διακηρύχθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2000 στη Νίκαια (ΕΕ 2010, C 83, σ. 1), στον οποίο το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αναγνωρίζει την ίδια νομική ισχύ με τις Συνθήκες (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Νοεμβρίου 2011, C-214/10, KHS, Συλλογή 2011, σ. I-11757, σκέψη 37). Λόγω της φύσης των επίμαχων παραβάσεων, καθώς και του χαρακτήρα και του βαθμού αυστηρότητας των κυρώσεων που αυτές επισύρουν, η αρχή του τεκμηρίου της αθωότητας έχει πράγματι εφαρμογή στις διαδικασίες σχετικά με παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού οι οποίες επισύρουν πρόστιμα ή κυρώσεις (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 37 απόφαση Hüls κατά Επιτροπής, σκέψεις 149 και 150, και απόφαση της 8ης Ιουλίου 1999, C-235/92 P, Montecatini κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-4539, σκέψεις 175 και 176· βλ. επίσης ΕΔΔΑ, αποφάσεις Öztürk της 21ης Φεβρουαρίου 1984, σειρά A αριθ. 73, και Lutz της 25ης Αυγούστου 1987, σειρά A αριθ. 123-A).

47 Απαιτείται, λοιπόν, από την Επιτροπή να προσκομίσει συγκεκριμένα και συγκλίνοντα αποδεικτικά στοιχεία για να στηρίξει την αταλάντευτη πεποίθηση ότι όντως διαπράχθηκε η παράβαση (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307, σκέψη 127, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 6ης Ιουλίου 2000, T-62/98, Volkswagen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2707, σκέψεις 43 και 72).

48 Υπογραμμίζεται πάντως ότι δεν χρειάζεται οπωσδήποτε κάθε αποδεικτικό στοιχείο το οποίο προσκομίζει η Επιτροπή να ανταποκρίνεται στα κριτήρια αυτά σε σχέση με κάθε χωριστό στοιχείο της παράβασης. Αρκεί η δέσμη των ενδείξεων που επικαλείται το εν λόγω θεσμικό όργανο, συνολικώς εκτιμώμενη, να πληροί την απαίτηση αυτή (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 44 απόφαση PVC II, σκέψεις 768 έως 778, ειδικότερα τη σκέψη 777, που επικυρώθηκε κατ' αναίρεση ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα από το Δικαστήριο με την απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-99, σκέψεις 513 έως 523).

49 Επιπλέον, δεδομένου ότι είναι πασίγνωστη η απαγόρευση των αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμφωνιών, δεν πρέπει να απαιτείται από την Επιτροπή να προσκομίζει έγγραφα που να πιστοποιούν ρητώς τις επαφές μεταξύ των οικείων επιχειρηματιών. Τα αποσπασματικά και διάσπαρτα στοιχεία τα οποία ενδεχομένως διαθέτει η Επιτροπή μπορούν, εν πάση περιπτώσει, να συμπληρωθούν από εύλογα συμπεράσματα που καθιστούν δυνατή τη διαπίστωση των κρίσιμων περιστατικών. Η ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής ή συμφωνίας μπορεί επομένως να συναχθεί από ορισμένες συμπτώσεις και ενδείξεις οι οποίες, συνολικά θεωρούμενες, μπορούν να αποτελέσουν, ελλείψει άλλης λογικής εξήγησης, απόδειξη ότι συντρέχει παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού (βλ., υπ' αυτή

την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-123, σκέψεις 55 έως 57, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 2006, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP και T-61/02 OP, Dresdner Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-3567, σκέψεις 64 και 65).

50 Όσον αφορά τα αποδεικτικά μέσα των οποίων μπορεί να γίνει χρήση προς διαπίστωση παράβασης του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ, η αρχή που υπερισχύει σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης είναι της ελεύθερης εκτίμησης των αποδείξεων (βλ., σχετικώς, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2004, T-50/00, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. II-2395, σκέψη 72).

51 Κατά συνέπεια, η ενδεχόμενη απουσία εγγράφων αποδείξεων ασκεί επιρροή μόνο στο πλαίσιο της συνολικής εκτίμησης της αποδεικτικής αξίας της δέσμης αποδείξεων που επικαλείται η Επιτροπή. Αντιθέτως, το γεγονός και μόνον ότι δεν υφίστανται τέτοια έγγραφα δεν σημαίνει ότι η οικεία επιχείρηση μπορεί βασίμως να θέσει υπό αμφισβήτηση τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, προβάλλοντας απλώς μια εναλλακτική εξήγηση των πραγματικών περιστατικών της σχετικής υπόθεσης. Τούτο συμβαίνει μόνο σε περίπτωση που από τα αποδεικτικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται η Επιτροπή δεν είναι δυνατό να συναχθεί, χωρίς αμφιβολία και χωρίς να απαιτείται συναφώς ερμηνεία, το συμπέρασμα ότι υπήρξε παράβαση (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-36/05, Coats Holdings και Coats κατά Επιτροπής, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 74).

52 Όσον αφορά την αποδεικτική αξία των διαφόρων αποδεικτικών στοιχείων, το μόνο εφαρμοστέο κριτήριο προς εκτίμησή τους είναι η αξιοπιστία τους (προαναφερθείσα στη σκέψη 50 απόφαση Dalmine κατά Επιτροπής, σκέψη 72).

53 Εξάλλου, όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης, δεδομένου ότι αυτή αποτελεί συστατικό στοιχείο της έννοιας της παράβασης στο πλαίσιο του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΕΚ, το βάρος απόδειξής της φέρει επίσης η Επιτροπή. Συναφώς έχουν εφαρμογή οι αρχές που υπενθυμίστηκαν με τις ανωτέρω σκέψεις 40 έως 50 (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, C-105/04 P, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-8725, σκέψεις 95 και 96). Επιπλέον, ελλείψει στοιχείων τα οποία να αποδεικνύουν άμεσα τη διάρκεια της παράβασης, η Επιτροπή οφείλει να στηρίζεται, τουλάχιστον, σε αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά που δεν έχουν μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ τους, ώστε να μπορεί λογικώς να γίνει δεκτό ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιαλείπτως μεταξύ δύο συγκεκριμένων ημερομηνιών (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2006, T-120/04, Peróxidos Orgánicos κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4441, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

54 Τέλος, η νομολογία που προεκτέθηκε στις ανωτέρω σκέψεις 35 έως 53 ισχύει, κατ' αναλογία, και για το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ.

β) Έκθεση των λόγων για τους οποίους η Επιτροπή επέβαλε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, κυρώσεις στις προσφεύγουσες για συμμετοχή τους σε παράβαση στην Ιταλία

55 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή προέβη σε τρεις βασικές διαπιστώσεις όσον αφορά τη συμμετοχή των προσφευγουσών σε σύμπραξη στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία.

56 Πρώτον, από τις αρχές της δεκαετίας του'90 και μέχρι το 1995 ή το 1996 οι προσφεύγουσες, όπως παραδέχθηκαν και οι ίδιες με την αίτηση που υπέβαλαν προκειμένου να εφαρμοστεί στην περίπτωσή τους η ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία, μετείχαν σε παράνομες συζητήσεις που διεξάγονταν στην Ιταλία, συγκεκριμένα στο πλαίσιο της ένωσης Federceramica, την οποία αποτελούσαν

κατασκευαστές των ως άνω προϊόντων. Εντούτοις, στο μέτρο που οι συζητήσεις αυτές ανάγονται σε χρόνο προγενέστερο της κρίσιμης, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής, ημερομηνίας για την επιβολή κυρώσεων στις προσφεύγουσες, ήτοι της 15ης Μαρτίου 1993, η Επιτροπή τις έλαβε υπόψη μόνο στον βαθμό που «ήσαν ενδεικτικές της ύπαρξης σχεδίου ευθυγραμμισμένης συμπεριφοράς ορισμένων κατασκευαστών ([των προσφευγουσών] και της Pozzi Ginori [SpA]), οι οποίοι είχαν μετάσχει σε αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές και στο πλαίσιο της Euroitalia, [μιας επαγγελματικής ένωσης για δύο υποκατηγορίες προϊόντων]», επίσης από 5ης Μαρτίου 1993 (βλ. αιτιολογική σκέψη 410 και υποσημειώσεις 501 έως 505 της προσβαλλόμενης απόφασης).

57 Δεύτερον, από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 15 Οκτωβρίου 2004, που είναι οι ακριβείς ημερομηνίες τις οποίες έλαβε υπόψη η Επιτροπή όσον αφορά τη διάρκεια της παράβασης στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία, οι προσφεύγουσες μετείχαν, κατά την Επιτροπή, σε συναντήσεις της ένωσης Euroitalia, σχετικές με τη συντονισμένη αύξηση τιμών τόσο στις βρύσες όσο και στα κεραμικά μπάνιου. Όσον αφορά ειδικότερα τα κεραμικά μπάνιου, οι περιοδικές αυξήσεις των τιμών, καθώς και άλλα στοιχεία τιμολόγησης, όπως οι ελάχιστες τιμές και οι εκπτώσεις, συζητούνταν με τον ίδιο τρόπο και στις ίδιες συναντήσεις που γίνονταν για τις βρύσες μπάνιου, όπως προκύπτει ιδίως από σημειώσεις τις οποίες κράτησαν παριστάμενοι στις συναντήσεις που οργανώθηκαν στο πλαίσιο της Euroitalia στις 9 Ιουλίου 1993, στις 12 Μαρτίου 1996, στις 31 Ιανουαρίου 1997, στις 15 Οκτωβρίου 1999, στις 21 Ιανουαρίου 2000 και στις 14 Φεβρουαρίου 2003 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 411 έως 460 και υποσημειώσεις 506 έως 580 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και παραρτήματα 6 και 7 της ίδιας απόφασης, σχετικά με τις ημερομηνίες συναντήσεων των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo).

58 Τρίτον, από τις 12 Μαρτίου 1996 έως τις 25 Ιουλίου 2003 οι προσφεύγουσες μετείχαν στο πλαίσιο της Michelangelo σε συναντήσεις, στη διάρκεια των οποίων, όπως ακριβώς συνέβαινε και στις αντίστοιχες της Euroitalia, γινόταν λόγος για τις τιμές των κεραμικών μπάνιου, όπως προκύπτει, σύμφωνα πάντοτε με την Επιτροπή, από σημειώσεις που κράτησαν παριστάμενοι στις συναντήσεις, ιδίως, της 12ης Μαΐου και της 20ής Ιουλίου 2000 (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 411 έως 460 και υποσημειώσεις 506 έως 580 της προσβαλλόμενης απόφασης, καθώς και παραρτήματα 6 και 7 της ίδιας απόφασης, σχετικά με τις ημερομηνίες συναντήσεων των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo).

γ) Εξέταση των στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να αποδείξει την ύπαρξη παράβασης στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004

59 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι ναι μεν, όπως αναγνώρισαν κατά τη διοικητική διαδικασία, μετείχαν σε σύμπραξη σχετική με τις βρύσες μπάνιου στην Ιταλία, πλην όμως η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει εξ αυτού ότι μετείχαν σε παράβαση στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στο ίδιο κράτος μέλος, ελλείψει επαρκών στοιχείων προς απόδειξη της ύπαρξης τέτοιας παράβασης.

60 Η Επιτροπή αντικρούει το ως άνω επιχείρημα, ισχυριζόμενη, αφενός, ότι το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν κατά τη διοικητική διαδικασία την ύπαρξη της σχετικής παράβασης συνιστά πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο της συμμετοχής τους στην παράβαση που αφορούσε την αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία και, αφετέρου, ότι απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή τους στην οικεία παράβαση.

61 Κατ' αρχάς πρέπει να ελεγχθεί το ζήτημα αν, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν τη συμμετοχή τους στην παράβαση, καθόσον αυτή αφορούσε τα κεραμικά μπάνιου, προτού εξεταστεί εν συνεχεία αν η Επιτροπή συγκέντρωσε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία που δικαιολογούσαν τη διαπίστωση ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν πράγματι στην εν λόγω παράβαση.

Επί του ζητήματος κατά πόσον οι προσφεύγουσες αμφισβήτησαν, στη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, την ύπαρξη παράβασης στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004

62 Εισαγωγικώς υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία, η ρητή ή σιωπηρή αναγνώριση πραγματικών ή νομικών στοιχείων από μια επιχείρηση κατά την ενώπιον της Επιτροπής διοικητική διαδικασία, μολονότι ενδέχεται να συνιστά συμπληρωματικό αποδεικτικό στοιχείο στο πλαίσιο της εκτίμησης του βασίμου ένδικης προσφυγής, δεν συνεπάγεται εντούτοις περιορισμό αυτού καθ' εαυτό του δικαιώματος που έχει φυσικό ή νομικό πρόσωπο να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ (απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Ιουλίου 2010, C-407/08 P, Knauf Gips κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. I-6375, σκέψη 90).

63 Πρέπει επομένως να εξεταστεί αν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων, στην οποία και μόνον παραπέμπει η Επιτροπή προς στήριξη της επιχειρηματολογίας της, προκύπτει ότι η Επιτροπή είχε καταλήξει ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν σε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία και, ακολούθως, αν, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβήτησαν τη συγκεκριμένη αιτίαση με την απάντησή τους στην ως άνω ανακοίνωση.

64 Πρώτον, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή έκρινε, με το σημείο 256 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, ότι στην ιταλική αγορά οι κατασκευαστές ειδών υγιεινής αντάλλασσαν συστηματικά, από το 1990 έως το 2004, πληροφορίες σχετικά με τη αύξηση των τιμών τους. Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι οικείες επιχειρήσεις έρχονταν σε επαφή «στις συναντήσεις των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, ενώ συζητούσαν επίσης τις τιμές στις συναντήσεις των ενώσεων Federceramica και Anima». Στο σημείο 257 της ίδιας ανακοίνωσης, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι στις συναντήσεις που οργανώνονταν στο πλαίσιο της Federceramica γινόταν «ανταλλαγές τιμοκαταλόγων, πληροφοριών σχετικών με τις αυξήσεις των τιμών, καθώς και άλλων πληροφοριών σχετικών με την ιταλική αγορά» κεραμικών μπάνιου. Παραπέμπει συναφώς, με την υποσημείωση 592 της ανακοίνωσης αυτής, στο αίτημα που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες για μείωση του προστίμου. Επιπλέον, στο σημείο 260 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, διευκρινίζεται ότι οι προσφεύγουσες υποστήριξαν, στο πλαίσιο του αιτήματος που υπέβαλαν, ότι το 1995 ή το 1996 έπαυσαν να οργανώνονται συναντήσεις στο πλαίσιο της Federceramica. Στα δε σημεία 259 και 261 έως 277 της ίδιας πάντοτε ανακοίνωσης, η Επιτροπή περιγράφει τις συζητήσεις που γίνονταν στις συναντήσεις των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo για τις αυξήσεις των τιμών.

65 Από τα όσα εκτέθηκαν στην αμέσως ανωτέρω σκέψη 64 συνάγεται ότι, αν και από την ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή εκτιμούσε ότι λειτουργούσε στην Ιταλία σύμπραξη στον τομέα των ειδών υγιεινής από το 1990 έως το 2004, εντούτοις η Επιτροπή αναφέρεται στην ύπαρξη σύμπραξης, συγκεκριμένα ως προς τα κεραμικά μπάνιου, μόνο σε σχέση με τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό συζητήσεις οι οποίες γίνονταν στο πλαίσιο της Federceramica από το 1990 έως το 1995 ή το 1996, όπως ακριβώς την είχαν πληροφορήσει οι προσφεύγουσες με το αίτημα που υπέβαλαν δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία.

66 Δεύτερον, αφενός, στο σημείο 138 των παρατηρήσεών τους σε απάντηση προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων οι προσφεύγουσες υπογραμμίζουν ρητώς ότι όλες οι αιτιάσεις τις οποίες διατύπωσε η Επιτροπή στην εν λόγω ανακοίνωση όσον αφορά ειδικότερα τη σύμπραξη στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου στηρίζονται στο αίτημά τους για εφαρμογή, στην περίπτωσή τους, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία και ότι, αν οι σχετικές πληροφορίες αφαιρούνταν από τον φάκελο, η Επιτροπή δεν θα ήταν πλέον σε θέση να επιβάλει κυρώσεις για τη συγκεκριμένη παράβαση. Για τον λόγο αυτό, παρατηρούν επιπλέον ότι θα έπρεπε να μην τους επιβληθεί πρόστιμο σε σχέση με την επίμαχη παράβαση.

67 Αφετέρου, στο σημείο 3.1. των παρατηρήσεών τους σε απάντηση προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων, οι προσφεύγουσες τονίζουν ότι όλες οι αιτιάσεις που διατυπώνονται στην εν λόγω ανακοίνωση σχετικά με τις συντονισμένες αυξήσεις τιμών στα κεραμικά μπάνιου αφορούν συναντήσεις οι οποίες

οργανώνονταν από τη Federceramica και ότι, παρά το γεγονός ότι στην ίδια ανακοίνωση γίνεται επίσης λόγος για συστηματικό συντονισμό τιμών στο πλαίσιο της Euroitalia, η τελευταία αυτή ένωση ουδέποτε αποτέλεσε forum για συζητήσεις σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου. Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι όχι μόνο ήσαν ο μοναδικός κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου εντός της Euroitalia, αλλά δεν μετείχαν σε αυτή την ένωση υπό τη συγκεκριμένη τους ιδιότητα. Διευκρινίζουν ότι οι πληροφορίες οι οποίες ανταλλάσσονταν στο πλαίσιο της ως άνω ένωσης αφορούσαν τις βρύσες μπάνιου, ενώ οι μετέχοντες αναφέρονταν «όλως παρεμπιπτόντως» στη «γενικότερη κατάσταση» στον τομέα των κεραμικών μπάνιου, χωρίς το περιεχόμενο των σχετικών σχολίων να είναι αντίθετο προς τον ανταγωνισμό.

68 Συνεπώς, από τις παρατηρήσεις των προσφευγουσών σε απάντηση προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει με σαφήνεια ότι αφενός αυτές αναγνώρισαν τη συμμετοχή τους σε σύμπραξη στον τομέα των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία μόνον ως προς την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο της ένωσης Federceramica από το 1990 έως το 1995 ή το 1996, για την οποία είχαν ήδη οι ίδιες ενημερώσει την Επιτροπή όταν υπέβαλαν το αίτημά τους για εφαρμογή, στην περίπτωσή τους, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία. Αφετέρου, αμφισβήτησαν κατηγορηματικώς ότι είχαν οποιαδήποτε συμμετοχή σε σύμπραξη σχετική με τα κεραμικά μπάνιου, στο πλαίσιο της Euroitalia. Εξάλλου, μολονότι, όπως παρατηρεί η Επιτροπή στα δικόγραφά της, οι προσφεύγουσες ουδέποτε αμφισβήτησαν τη συμμετοχή τους στις συναντήσεις της ένωσης Michelangelo, επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι η ίδια η Επιτροπή, στο σημείο 277 της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, απλώς και μόνον απαρίθμησε τις ημερομηνίες των συναντήσεων που είχαν οργανωθεί από τη Michelangelo και ανέφερε ποιοι μετείχαν σε αυτές, χωρίς να διευκρινίσει ποιο ακριβώς ήταν το αντικείμενο των συζητήσεων οι οποίες έλαβαν χώρα εκεί, ούτε, ειδικότερα, αν οι εν λόγω συζητήσεις αφορούσαν τα κεραμικά μπάνιου.

69 Κατόπιν των όσων εκτέθηκαν στις ανωτέρω σκέψεις 64 έως 68, διαπιστώνεται ότι, εν αντιθέσει προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες πράγματι αμφισβήτησαν τη συμμετοχή τους στη σχετική με τα κεραμικά μπάνιου παράβαση η οποία διαπράχθηκε στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo. Συγκεκριμένα, από τις παρατηρήσεις τους σε απάντηση προς την ανακοίνωση των αιτιάσεων προκύπτει ότι, καίτοι παραδέχθηκαν τη συμμετοχή τους σε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο της Federceramica από το 1990 έως το 1995 ή το 1996, αρνήθηκαν αντιθέτως ότι μετείχαν σε παράβαση, τουλάχιστον μέσω της ένωσης Euroitalia, σε σχέση με τα εν λόγω προϊόντα στο ίδιο αυτό κράτος μέλος.

70 Επομένως, δεν είναι δυνατό να ευδοκιμήσει το προαναφερθέν στην ανωτέρω σκέψη 60 επιχείρημα της Επιτροπής ότι το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να λάβει υπόψη, σύμφωνα με τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 62, ως «πρόσθετο αποδεικτικό στοιχείο», τη δήθεν παράλειψη των προσφευγουσών να αμφισβητήσουν κατά τη διοικητική διαδικασία τα σχετικά με τη σύμπραξη στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία.

Επί των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να διαπιστώσει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι υπήρχε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004

71 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο βασικά επιχειρήματα προς αμφισβήτηση της ύπαρξης παράβασης σχετικής με τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004.

72 Με το πρώτο επιχείρημά τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι οι συζητήσεις που γίνονταν στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo δεν δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρχε σύμπραξη. Πρώτον, η Επιτροπή δεν απέδειξε με ποιον τρόπο η συμπεριφορά τους οδήγησε σε νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου, τη στιγμή που, αφενός, ήσαν ο μοναδικός κατασκευαστής της συγκεκριμένης υποκατηγορίας προϊόντων ο οποίος μετείχε στις

συναντήσεις της Euroitalia και, αφετέρου, ήσαν επίσης, στη πλειονότητα των περιπτώσεων, ο μοναδικός κατασκευαστής της συγκεκριμένης υποκατηγορίας προϊόντων ο οποίος μετείχε στις συναντήσεις της Michelangelo. Δεύτερον, πάντοτε κατά τις προσφεύγουσες, οι σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου πληροφορίες που ανταλλάσσονταν στη διάρκεια των συναντήσεων της Euroitalia και της Michelangelo δεν έθιγαν τον ανταγωνισμό.

73 Με το δεύτερο επιχείρημά τους, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι κακώς η Επιτροπή στηρίχθηκε στη συμμετοχή τους στις συναντήσεις της Federceramica προκειμένου να αποδείξει την ύπαρξη παράβασης. Πρώτον, στο μέτρο που με την προσβαλλόμενη απόφαση δεν επέβαλε τυπικώς κυρώσεις στις προσφεύγουσες για τη συγκεκριμένη συμπεριφορά, το τεκμήριο της αθωότητας θα απαγόρευε στην Επιτροπή να συναγάγει από τη συμμετοχή τους στην ένωση Federceramica ότι μετείχαν επιπλέον και σε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου μέσω της συμμετοχής τους στις Euroitalia και Michelangelo. Δεύτερον, δεν επιτρεπόταν στην Επιτροπή να στηριχθεί στη συμμετοχή τους στις συναντήσεις της Federceramica προκειμένου να αποδείξει ότι διαπράχθηκε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της λειτουργίας των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo και να τους επιβάλει, συνακόλουθα, πρόστιμο, εφόσον τούτο θα αντέβαινε στο σημείο 23, στοιχείο β′, τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία.

74 Η Επιτροπή αντικρούει τα ως άνω επιχειρήματα.

75 Εισαγωγικώς επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την έκθεση των λόγων στους οποίους στηρίχθηκε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση (βλ. ανωτέρω σκέψεις 55 έως 58), το θεσμικό όργανο έκρινε ότι οι προσφεύγουσες ήσαν συνυπεύθυνες για παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία λόγω της συμμετοχής τους στις συναντήσεις των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, αλλά όχι στις αντίστοιχες της Federceramica. Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι αφενός οι προσφεύγουσες ήσαν, από τις 15 Μαρτίου 1993 έως το 2001 τουλάχιστον, η μοναδική από τις επιχειρήσεις-μέλη της Euroitalia που κατασκεύαζε τόσο βρύσες όσο και κεραμικά μπάνιου, ενώ οι λοιπές οκτώ επιχειρήσεις οι οποίες μετείχαν στις συναντήσεις της συγκεκριμένης ένωσης κατασκεύαζαν αποκλειστικώς βρύσες μπάνιου (βλ. σχετικό πίνακα στο παράρτημα 6 της προσβαλλόμενης απόφασης). Αφετέρου, στο πλαίσιο της ένωσης Michelangelo, που δραστηριοποιήθηκε οργανώνοντας συναντήσεις από τις 12 Μαρτίου 1996 έως τις 25 Ιουλίου 2003, μόνο σε επτά από τις συναντήσεις στις οποίες μετείχαν οι προσφεύγουσες, κατά το διάστημα από τις 8 Ιουλίου 1998 έως τις 9 Μαρτίου 2001, παρίστατο και άλλος κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου, συγκεκριμένα δε η Pozzi Ginori (βλ. σχετικό πίνακα στο παράρτημα 7 της προσβαλλόμενης απόφασης).

76 Κατόπιν των διαπιστώσεων που εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 75, πρέπει να ελεγχθεί, πρώτον, το ζήτημα αν η Επιτροπή μπορούσε όντως να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγουσες παρέβησαν το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μολονότι, αφενός, στο πλαίσιο της Euroitalia, ήσαν ο μοναδικός κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου ο οποίος μετείχε σε όλες τις συναντήσεις της συγκεκριμένης ένωσης από τις 15 Μαρτίου 1993 έως το 2001 τουλάχιστον [δηλαδή μέχρι την εξαγορά της Grohe από τη Sanitec Europe Oy (στο εξής: Sanitec), που ήλεγχε την Pozzi Ginori] και, αφετέρου, στο πλαίσιο της Michelangelo, ήσαν ο μοναδικός κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου ο οποίος παρίστατο σε όλες τις συναντήσεις από τις 12 Μαρτίου 1996 έως τις 8 Ιουλίου 1998 και από τις 9 Μαρτίου 2001 έως τις 25 Ιουλίου 2003. Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί αν ήσαν επαρκή τα στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να αποδείξει ότι υπήρξε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου, αφενός, στις επτά συναντήσεις της Michelangelo που έγιναν από τις 8 Ιουλίου 1998 έως τις 9 Μαρτίου 2001 με συμμετοχή, πέραν των προσφευγουσών, και ενός ακόμη κατασκευαστή κεραμικών μπάνιου, ήτοι της Pozzi Ginori, και, αφετέρου, στις δεκατέσσερις συναντήσεις της Euroitalia που έγιναν από τις 9 Μαρτίου 2001 έως τις 15 Οκτωβρίου 2004 με συμμετοχή, πέραν των προσφευγουσών, και της Grohe, η οποία ανήκε στη Sanitec.

– Επί της απόδειξης της ύπαρξης σύμπραξης για τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σε σχέση με τις συναντήσεις όπου δεν παρίστατο άλλος κατασκευαστής των συγκεκριμένων προϊόντων, πλην των προσφευγουσών

77 Το ζήτημα είναι αν καλώς η Επιτροπή έκρινε ότι οι προσφεύγουσες είχαν μετάσχει σε συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων η οποία είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου, στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, όσον αφορά τις περιόδους όπου οι προσφεύγουσες αποτελούσαν τον μοναδικό κατασκευαστή κεραμικών μπάνιου εντός των ως άνω ενώσεων, δεδομένου ότι όλες οι υπόλοιπες μετέχουσες επιχειρήσεις κατασκεύαζαν βρύσες μπάνιου.

78 Από τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με τις ανωτέρω σκέψεις 35 έως 41 προκύπτει ότι η γνωστοποίηση εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, όπως η ανταλλαγή στοιχείων για τις μελλοντικές αυξήσεις των τιμών, όταν γίνεται προς έναν ή περισσότερους ανταγωνιστές έχει αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα, υπό την έννοια ότι τίθεται πλέον ζήτημα αν οι οικείες επιχειρήσεις ενεργούν κατά τρόπο αυτόνομο στην αγορά. Οσάκις ανταγωνιστές εφαρμόζουν τέτοιες πρακτικές, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να αποδείξει τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματά τους επί της συγκεκριμένης αγοράς, αν πρόκειται για πρακτικές που είναι εν τοις πράγμασι ικανές, λαμβανομένου υπόψη του νομικού και οικονομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, να παρακωλύσουν, να περιορίσουν ή να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στο εσωτερικό της κοινής αγοράς (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 2009, C-8/08, T-Mobile Netherlands κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-4529, σκέψη 31).

79 Αντιθέτως, δεν υπάρχει αντίστοιχο τεκμήριο ότι συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική η οποία συνίσταται στην ανταλλαγή, μεταξύ επιχειρήσεων, πληροφοριών που είναι μεν εμπορικά ευαίσθητες αλλά αφορούν ένα προϊόν σχετικό με αγορά διαφορετική από εκείνη όπου ασκούν ανταγωνιστικές δραστηριότητες έχει αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο ή αποτέλεσμα στην τελευταία αυτή αγορά. Πράγματι, η πρακτική μιας επιχείρησης που δραστηριοποιείται σε δύο χωριστές αγορές προϊόντων να διαβιβάζει σε ανταγωνίστριες επιχειρήσεις, οι οποίες ασκούν δραστηριότητες στην πρώτη από τις οικείες αγορές, εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικές με τη δεύτερη αγορά, όπου οι εν λόγω άλλες επιχειρήσεις ουδεμία δραστηριότητα ασκούν, δεν είναι κατ' αρχήν δυνατό να επηρεάσει τον ανταγωνισμό στη δεύτερη αυτή αγορά.

80 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ως απάντηση στις παρατηρήσεις που διατύπωσαν οι προσφεύγουσες επί της ανακοίνωσης των αιτιάσεων, η Επιτροπή προέβαλε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, δύο λόγους προς αιτιολόγηση του συμπεράσματος ότι υπήρχε, στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σύμπραξη σχετική με τα κεραμικά μπάνιου παρά το γεγονός ότι, πλην των προσφευγουσών, δεν μετείχε στις συναντήσεις των δύο αυτών ενώσεων άλλη επιχείρηση η οποία να κατασκευάζει κεραμικά μπάνιου.

81 Πρώτον, στην υποσημείωση 587 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή διατυπώνει τη βασική της εκτίμηση ότι αφενός οι πληροφορίες τις οποίες γνωστοποιούσαν οι προσφεύγουσες σχετικά με τα κεραμικά μπάνιου ήσαν εμπορικά ευαίσθητες, δεδομένου ότι αφορούσαν αυξήσεις τιμών και άλλα στοιχεία τιμολόγησης, όπως ελάχιστες τιμές και εκπτώσεις. Αφετέρου, οι πληροφορίες που ανταλλάσσονταν σε σχέση με τα κεραμικά μπάνιου είχαν «παρεμφερές αντικείμενο και ταυτίζονταν απολύτως με τις αντίστοιχες αναφορές που γίνονταν στις ίδιες αυτές συναντήσεις [για τις βρύσες μπάνιου]». Επομένως, κατά την Επιτροπή, δεν χωρεί «διάκριση [μεταξύ των βρυσών και των κεραμικών μπάνιου] ως προς τον σκοπό τον οποίο επιδίωκε μια επιχείρηση όταν κοινοποιούσε τις σχετικές πληροφορίες (ιδίως αν ληφθεί υπόψη ο βαθμός λεπτομέρειάς τους και το γενικό πλαίσιο των συζητήσεων που διεξάγονταν κατά τις οικείες συναντήσεις)». Η Επιτροπή αναλύει περαιτέρω την ως άνω εκτίμησή της στην υποσημείωση 1179 της προσβαλλόμενης απόφασης, όπου τονίζει ότι ο λεπτομερής χαρακτήρας και το πλαίσιο της διεξαγωγής των συζητήσεων αποδεικνύουν «πέραν πάσης αμφιβολίας ότι οι ενέργειες των προσφευγουσών ήσαν αντίθετες προς τον ανταγωνισμό».

82 Επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι ουδείς από τους λόγους που εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 81 δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

83 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δεν προβάλλει αφενός κανένα επιχείρημα, ούτε αποδεικτικό στοιχείο ικανό να στηρίξει το συμπέρασμα ότι ήταν, εν προκειμένω, πιθανό να θιγεί ο ανταγωνισμός στην αγορά των κεραμικών μπάνιου επειδή οι προσφεύγουσες διαβίβαζαν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου.

84 Αφετέρου, ούτε η διαπίστωση ότι υπήρχαν ομοιότητες ως προς το είδος και τον τρόπο ανταλλαγής των πληροφοριών που γνωστοποιούνταν εντός της ένωσης Euroitalia, ανεξαρτήτως αν επρόκειτο για βρύσες ή για κεραμικά μπάνιου, δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι η κοινοποίηση στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου πληροφοριών σχετικών με τις τιμές των κεραμικών συνεπαγόταν νόθευση του ανταγωνισμού στην αγορά των τελευταίων αυτών προϊόντων. Πρέπει συναφώς να υπογραμμιστεί ότι η Επιτροπή δεν αποδεικνύει, με την προσβαλλόμενη απόφασή της, ότι οι κατασκευαστές βρυσών μπάνιου προωθούσαν τις πληροφορίες που είχαν λάβει στους ανταγωνιστές των προσφευγουσών στην αγορά των κεραμικών μπάνιου, ώστε το αποτέλεσμα επί του ανταγωνισμού στην τελευταία αυτή αγορά να μπορεί είτε να θεωρηθεί, κατά τεκμήριο, ως δεδομένο είτε να διαπιστωθεί θετικά.

85 Δεύτερον, στην υποσημείωση 587 της προσβαλλόμενης απόφασης, η Επιτροπή διατυπώνει επίσης, στην περίπτωση αυτή όμως παρεμπιπτόντως, την εκτίμηση ότι η γνωστοποίηση από τις προσφεύγουσες, στο πλαίσιο της Euroitalia, πληροφοριών σχετικών με τις αυξήσεις τιμών των κεραμικών μπάνιου, «ήταν φυσιολογική, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της κυρίαρχης θέσης της επιχείρησής τους στο συγκεκριμένο τμήμα της ιταλικής αγοράς (αφού κατείχε μερίδιό της κατά πολύ μεγαλύτερο από εκείνο των σπουδαιότερων ανταγωνιστών της) και, αφετέρου, του συμφέροντός τους να εφαρμόζουν ως προς την τιμολόγηση των προϊόντων τους (τόσο των βρυσών όσο και των κεραμικών μπάνιου) μια ενημερωμένη και ολοκληρωμένη στρατηγική».

86 Κατ' αρχάς, το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες κατέχουν σημαντικό μερίδιο της αγοράς κεραμικών μπάνιου ουδεμία σχέση έχει με το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η αποκάλυψη στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σχετικών με τα κεραμικά μπάνιου μπορούσε να θίξει τον ανταγωνισμό στην τελευταία αυτή αγορά.

87 Επιπλέον, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι, όπως έκρινε η Επιτροπή, ήταν προς το συμφέρον των προσφευγουσών να εφαρμόζουν μια «ενημερωμένη και ολοκληρωμένη στρατηγική» τιμολόγησης για το σύνολο των προϊόντων που εμπορεύονταν, δηλαδή τόσο για τις βρύσες όσο και για τα κεραμικά μπάνιου, η ως άνω διαπίστωση δεν αρκεί για να συναχθεί ότι υπήρχε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου. Πράγματι, μολονότι η ανακοίνωση από τις προσφεύγουσες, στο πλαίσιο της Euroitalia, της μελλοντικής αύξησης των τιμών τους στην αγορά των κεραμικών μπάνιου δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι ήταν προς το συμφέρον των κατασκευαστών ειδών υγιεινής να συντονίζουν τις ενέργειές τους, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η συγκεκριμένη πρακτική των προσφευγουσών είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα να μετριάσει ή να εξαλείψει την όποια αβεβαιότητα των ανταγωνιστών στο πλαίσιο της λειτουργίας της αγοράς των κεραμικών μπάνιου.

88 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα εκτίμησης καθόσον έκρινε ότι οι προσφεύγουσες ήσαν, μέσω της συμμετοχής τους στις ενώσεις Euroitalia και Michelangelo, συνυπεύθυνες για παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου σε όλη τη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία αποτελούσαν τη μοναδική επιχείρηση, από τα μέλη των δύο αυτών ενώσεων, που κατασκεύαζε κεραμικά μπάνιου.

89 Τα έξι επιχειρήματα τα οποία προβάλλει συναφώς η Επιτροπή δεν αναιρούν την ως άνω διαπίστωση.

90 Πρώτον, η Επιτροπή παρατηρεί τόσο με τα δικόγραφά της όσο και με τις απαντήσεις στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες ήσαν, ως επιχείρηση, το μοναδικό μέλος της Euroitalia που κατασκεύαζε κεραμικά μπάνιου στερείται σημασίας ως προς τη διαπίστωση της συμμετοχής τους σε παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, εφόσον οι επίμαχες αθέμιτες πρακτικές συνιστούσαν τμήμα μίας ενιαίας παράβασης. Παραπέμπει συγκεκριμένα στις αιτιολογικές σκέψεις 845 και 846 της προσβαλλόμενης απόφασης, σύμφωνα με τις οποίες οι τρεις υποκατηγορίες προϊόντων είναι «συμπληρωματικές», συμπέρασμα που δεν αμφισβήτησαν οι προσφεύγουσες με τα δικόγραφά τους. Υπογραμμίζει επίσης ότι ήταν προς το συμφέρον όλων των κατασκευαστών να εμφανίζουν κοινό μέτωπο ως προς τις αυξήσεις των τιμών.

91 Επ' αυτού διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι όντως οι προσφεύγουσες, διαβιβάζοντας στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες ως προς τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία, ενήργησαν με τρόπο που θα μπορούσε να ενισχύσει τη σύμπραξη στην αγορά των βρυσών μπάνιου για τους λόγους τους οποίους επικαλέστηκε η Επιτροπή, όπως εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 87. Εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι η συμπεριφορά αυτή δεν αρκεί από μόνη της για να συναχθεί ότι ήταν δυνατό να αλλοιωθούν οι συνθήκες στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

92 Πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι, αντιθέτως προς τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή σε απάντηση των ερωτημάτων του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποστηρίζοντας ότι δεν όφειλε να αποδείξει ότι καθεμία από τις συναντήσεις των οικείων ενώσεων συνεπαγόταν στρέβλωση του ανταγωνισμού, δεδομένου ότι τα κεραμικά μπάνιου ανήκαν στις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων σε σχέση με τις οποίες διαπιστώθηκε ενιαία παράβαση, ο χαρακτηρισμός της παράβασης ως ενιαίας δεν απάλλασσε την Επιτροπή από την υποχρέωση να αποδείξει ότι υπήρχε στρέβλωση του ανταγωνισμού ως προς καθεμία από τις τρεις υποκατηγορίες προϊόντων που αφορούσε η εν λόγω παράβαση. Συγκεκριμένα, μολονότι μπορεί να στοιχειοθετηθεί ενιαία παράβαση όταν συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που αφορούν μεν διαφορετικά προϊόντα, υπηρεσίες ή εδάφη εντάσσονται στο πλαίσιο συνολικού σχεδίου το οποίο οι οικείες επιχειρήσεις έθεσαν εν γνώσει τους σε εφαρμογή προκειμένου να επιτύχουν έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό σκοπό (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 49 απόφαση Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 258 και 260, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 2008, T-54/03, Lafarge κατά Επιτροπής, δεν έχει δημοσιευθεί στην Συλλογή, σκέψη 482), η διαπίστωση ότι συντρέχει τέτοια παράβαση δεν σημαίνει ότι αίρεται η προκαταρκτική προϋπόθεση να έχει προκληθεί στρέβλωση του ανταγωνισμού σε καθεμία από τις αγορές προϊόντων τις οποίες αφορά η εν λόγω ενιαία παράβαση.

93 Δεύτερον, είναι απορριπτέο το επιχείρημα της Επιτροπής ότι από αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την παράβαση στη Γερμανία προκύπτει ότι οι Ιταλοί κατασκευαστές βρυσών μπάνιου «είχαν υπόψη τους την παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου» και ότι στις συναντήσεις της ένωσης Michelangelo μετείχαν πολλοί κατασκευαστές οι οποίοι δεν ασκούσαν δραστηριότητες στην αγορά των κεραμικών μπάνιου. Συγκεκριμένα, πρώτον, το ως άνω επιχείρημα της Επιτροπής μάλλον επιβεβαιώνει, παρά αναιρεί, την προεκτεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 87 διαπίστωση ότι η πρακτική των προσφευγουσών να ανακοινώνουν στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου τις αυξήσεις τιμών στα δικά τους είδη συνέβαλλε, στην πραγματικότητα, στην απρόσκοπτη συνέχιση της σύμπραξης που αφορούσε τις βρύσες μπάνιου. Δεύτερον, το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να θεμελιώσει διαπίστωση ότι υπήρχε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

94 Τρίτον, είναι έωλο το επιχείρημα της Επιτροπής ότι οι προσφεύγουσες ουδεμία εύλογη εξήγηση έδωσαν, πέραν της ύπαρξης σύμπραξης, για να δικαιολογήσουν το γεγονός ότι γνωστοποιούσαν στο πλαίσιο της Euroitalia εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου, αν υποτεθεί ότι η κοινοποίηση των πληροφοριών αυτών δεν είχε σημασία ούτε ήταν προς το συμφέρον τους. Αφενός, το ως άνω επιχείρημα της Επιτροπής δεν αρκεί για να γίνει δεκτό ότι υπήρχε σύμπραξη στον τομέα των κεραμικών μπάνιου ελλείψει αντικειμενικών στοιχείων που να δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι οι επίμαχες πρακτικές είχαν αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο ή αποτέλεσμα επί της οικείας αγοράς. Αφετέρου, κατά τη νομολογία που υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω

σκέψη 47, απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, όπερ δεν αποδείχθηκε εν προκειμένω από την Επιτροπή.

95 Τέταρτον, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελές το επιχείρημα της Επιτροπής, ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 410 και την υποσημείωση 504 της προσβαλλόμενης απόφασης που αναφέρονται στα πρακτικά της συνεδρίασης 386/93 PGM/ed της Federceramica, οι προσφεύγουσες είχαν συζητήσει στις 5 Ιουλίου 1993, στο πλαίσιο της ένωσης αυτής, τις αυξήσεις των τιμών των κεραμικών μπάνιου προτού κάνουν λόγο για τις ίδιες αυτές αυξήσεις σε συνάντηση της Euroitalia, η οποία πραγματοποιήθηκε λίγες ημέρες μετά. Κατ' αρχάς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αν οι προσφεύγουσες πράγματι συζήτησαν με ανταγωνιστές τους για τιμές στο πλαίσιο της Federceramica λίγες ημέρες πριν από συνάντηση της Euroitalia, τότε θα έπρεπε να γίνει δεκτό ότι υπήρχε σύμπραξη στα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο της Federceramica, και όχι ότι διεξήχθησαν παράνομες συζητήσεις εντός της Euroitalia. Ακολούθως, και όπως εν πάση περιπτώσει έκρινε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 409 της προσβαλλόμενης απόφασης, τα στοιχεία που αποδεικνύουν αθέμιτες πρακτικές όσον αφορά τη Federceramica «είναι προγενέστερα της περιόδου την οποία καλύπτει η [προσβαλλόμενη] απόφαση (1993-2004)». Επομένως, ναι μεν, όπως επίσης αναφέρει η Επιτροπή στην ίδια αιτιολογική σκέψη, τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία είναι «ενδεικτικ[ά] της ύπαρξης σχεδίου ευθυγραμμισμένης συμπεριφοράς ορισμένων κατασκευαστών» από το 1990 έως το 1993, πλην όμως δεν μπορούν να θεμελιώσουν διαπίστωση περί ύπαρξης παράβασης στο πλαίσιο των μεταγενέστερων συναντήσεων της Euroitalia, στις οποίες δεν παρίστατο άλλος κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου πλην των προσφευγουσών.

96 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν επιτρέπεται να επικαλεστεί τη διεξαγωγή παράνομων συζητήσεων στο πλαίσιο της Federceramica προς στήριξη της εκτίμησής της ότι υπήρχε παράβαση στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου.

97 Επισημαίνεται συναφώς ότι οι αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 16ης Ιουνίου 2011, T-240/07, Heineken Nederland και Heineken κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. II-3355, σκέψη 212), της 5ης Οκτωβρίου 2011, T-39/06, Transcatab κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. II-6831, σκέψεις 381 και 382) και της 22ας Μαρτίου 2012, T-458/09 και T-171/10, Slovak Telekom κατά Επιτροπής (σκέψη 51), τις οποίες επικαλέστηκε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν αναιρούν την ως άνω διαπίστωση. Πράγματι, σε καμία από τις ως άνω αποφάσεις το Γενικό Δικαστήριο δεν έκρινε ότι η Επιτροπή μπορεί, αντί να αποδείξει την ύπαρξη παράβασης στο πλαίσιο συγκεκριμένης επαγγελματικής ένωσης και για δεδομένη χρονική περίοδο, να αποδείξει ότι εφαρμόζονταν αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές εντός μιας άλλης επαγγελματικής ένωσης και σε προγενέστερη περίοδο, για την οποία μάλιστα η Επιτροπή έχει ρητώς διαπιστώσει ότι δεν καλύπτεται από το χρονικό διάστημα της παράβασης.

98 Πέμπτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι έλαβαν χώρα παράνομες συζητήσεις μεταξύ ανταγωνιστών. Συγκεκριμένα, διατείνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο έχει κρίνει, με την απόφαση της 28ης Απριλίου 2010, T-456/05 και T-457/05, Gütermann και Zwicky κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. II-1443, σκέψη 53), ότι, σε περίπτωση ενιαίας παράβασης, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν δραστηριοποιείται στην επίμαχη αγορά δεν αρκεί από μόνο του για να την απαλλάξει από την ευθύνη της.

99 Διαπιστώνεται συναφώς ότι, με τη σκέψη 53 της προαναφερθείσας στη σκέψη 98 απόφασης Gütermann και Zwicky κατά Επιτροπής, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι ενδέχεται να συντρέχει παράβαση του απαγορευτικού κανόνα του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ από επιχείρηση, σε περίπτωση που οι ενέργειές της, οι οποίες είναι συντονισμένες με εκείνες άλλων επιχειρήσεων, αποσκοπούν στον περιορισμό του ανταγωνισμού σε δεδομένη αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών εντός της κοινής αγοράς, χωρίς αυτό να προϋποθέτει αναγκαστικώς ότι η ίδια δραστηριοποιείται σε αυτή τη συγκεκριμένη αγορά. Συνεπώς, από τη νομολογιακή αρχή που καθιέρωσε το Γενικό Δικαστήριο με την ως άνω απόφαση συνάγεται ότι, εν προκειμένω, η Επιτροπή θα μπορούσε βασίμως να διαπιστώσει ότι

η πρακτική των προσφευγουσών να ανακοινώνουν τις μελλοντικές αυξήσεις τιμών στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου διευκόλυνε τη λειτουργία της σύμπραξης στη αγορά των βρυσών μπάνιου, έστω και αν οι προσφεύγουσες δεν ασκούσαν δραστηριότητες στη συγκεκριμένη αγορά. Αντιθέτως, η εν λόγω αρχή επ' ουδενί επηρεάζει την προεκτεθείσα στη σκέψη 82 διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η πρακτική της ανακοίνωσης των τιμών των προϊόντων των προσφευγουσών σε επιχειρήσεις οι οποίες δεν ήσαν ανταγωνιστές τους στην αγορά των κεραμικών μπάνιου είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην τελευταία αυτή αγορά.

100 Έκτον, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι προσφεύγουσες, αποκαλύπτοντας εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου, παρείχαν στους κατασκευαστές βρυσών μπάνιου εξασφαλίσεις ότι οι τιμές των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία επρόκειτο επίσης να αυξηθούν. Ισχυρίζεται συναφώς ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 2011, T-377/06, Comap κατά Επιτροπής (Συλλογή 2011, σ. II-1115, σκέψη 70), δεν είναι αναγκαίο να υπάρχει ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών, υπό την έννοια της εκατέρωθεν γνωστοποίησης στοιχείων, προκειμένου να θίγεται η αρχή της αυτόνομης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων στην αγορά.

101 Αρκεί η διαπίστωση ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν οφείλει να αποδείξει ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ δύο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων προκειμένου να διαπιστώσει την ύπαρξη σύμπραξης επ' ουδενί σημαίνει, ωστόσο, ότι η ανταλλαγή τέτοιων πληροφοριών μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες δεν είναι ανταγωνίστριες ενδέχεται να έχει ως συνέπεια τη στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

102 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι κακώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι λειτουργούσε στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου σύμπραξη, στο μεν πλαίσιο της Euroitalia, καθ' όλη την περίοδο από τις 15 Μαρτίου 1993 έως το 2001, στο δε πλαίσιο της Michelangelo, από τις 8 Ιουλίου 1998 έως τις 9 Μαρτίου 2001.

103 Επομένως, η σχετική αιτίαση των προσφευγουσών πρέπει να γίνει δεκτή.

– Επί της απόδειξης της ύπαρξης σύμπραξης για τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σε σχέση με τις συναντήσεις στις οποίες μετείχαν, πέραν των προσφευγουσών, και άλλοι κατασκευαστές των συγκεκριμένων προϊόντων

104 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν κατ' αρχάς ότι ήσαν, ως επιχείρηση, ο μοναδικός κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου όσον αφορά, αφενός, όλες τις συναντήσεις της Euroitalia και, αφετέρου, την πλειονότητα των συναντήσεων της Michelangelo. Επιπλέον, με το υπόμνημα απάντησης αντιτείνουν στα διάφορα επιχειρήματα της Επιτροπής ότι στην προσβαλλόμενη απόφαση ουδείς λόγος γίνεται για παρουσία άλλων κατασκευαστών κεραμικών μπάνιου στις συναντήσεις της Euroitalia. Τέλος, υπογραμμίζουν ότι μόνον κατά το διάστημα από τον Μάρτιο του 2000 έως τον Μάρτιο του 2001 μετείχε στις συναντήσεις της Michelangelo και ένας ακόμη κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου, ήτοι η Pozzi Ginori.

105 Η Επιτροπή αντικρούει την ως άνω επιχειρηματολογία. Αφενός, κατά την Επιτροπή, υπήρχε εντός της Euroitalia και άλλος κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου, πλην των προσφευγουσών. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την απόφαση της Επιτροπής IV/M.2397 – BC Funds/Sanitec (ΕΕ 2001, C 207, σ. 9), η Grohe, εταιρία κατασκευής βρυσών μπάνιου, εξαγοράστηκε το 2001 από τη Sanitec, η οποία ήλεγχε και την Pozzi Ginori, εταιρία κατασκευής κεραμικών μπάνιου. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Grohe ανήκε στη Sanitec η οποία ήταν επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού, κατασκεύαζε τόσο βρύσες όσο και κεραμικά μπάνιου και αποτελούσε μέλος της ένωσης Euroitalia. Αφετέρου, ως μέλος της Michelangelo, η Pozzi Ginori, που ανήκε επίσης στη Sanitec, είχε μετάσχει, μεταξύ 8ης Ιουλίου 1998 και 9ης Μαρτίου 2001, σε συναντήσεις στις οποίες παρίσταντο και οι προσφεύγουσες.

106 Το ζήτημα είναι, εν προκειμένω, αν η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι υπήρχε σύμπραξη στην αγορά των κεραμικών μπάνιου λόγω της παρουσίας της μεν Grohe στις συναντήσεις της Euroitalia, της δε Pozzi Ginori στις συναντήσεις της Michelangelo.

107 Πρώτον, πριν εξεταστεί αν, όπως διατείνονται οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον της ύπαρξη σύμπραξης σχετικής με τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο της Euroitalia, πρέπει να διευκρινιστεί αν, όπως επίσης υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες απαντώντας στα επιχειρήματα της Επιτροπής, η τελευταία τήρησε, ως προς το συγκεκριμένο σημείο, την προβλεπόμενη από το άρθρο 293 ΣΛΕΕ υποχρέωσή της να αιτιολογεί τις αποφάσεις της. Ειδικότερα, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία πρέπει να περιλαμβάνεται στην ίδια την απόφαση, ενώ εξηγήσεις τις οποίες η Επιτροπή παρέχει σε μεταγενέστερο χρόνο δεν επιτρέπεται να λαμβάνονται υπόψη, πλην εξαιρετικών περιστάσεων (αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 131, της 14ης Μαΐου 1998, T-295/94, Buchmann κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-813, σκέψη 171, και της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3141, σκέψη 95). Επομένως, η απόφαση πρέπει να επαρκεί από μόνη της και η αιτιολογία της να μην προκύπτει από μεταγενέστερες γραπτές ή προφορικές διευκρινίσεις, τη στιγμή που η συγκεκριμένη απόφαση έχει ήδη αποτελέσει αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του δικαστή της Ένωσης (βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 2005, T-349/03, Corsica Ferries France κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2197, σκέψη 287 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

108 Σημειωτέον εν προκειμένω ότι, όπως επισημαίνουν οι προσφεύγουσες, η Επιτροπή δεν διαπίστωσε ούτε με την ανακοίνωση των αιτιάσεων ούτε με την προσβαλλόμενη απόφαση, αφενός, ότι η Grohe και η Sanitec συνιστούσαν μία ενιαία επιχείρηση κατά την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού και, αφετέρου, ότι οι σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες τις οποίες παρείχαν οι προσφεύγουσες στο πλαίσιο της Euroitalia είχαν ως αποδέκτη, πέραν των κατασκευαστών βρυσών μπάνιου, τουλάχιστον έναν ακόμη κατασκευαστή κεραμικών μπάνιου. Πράγματι, οι δύο λόγοι τους οποίους προέβαλε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, όπως προεκτέθηκαν στις ανωτέρω σκέψεις 81 και 85, ουδεμία σχέση έχουν με την παρουσία εντός της ένωσης Euroitalia τουλάχιστον μίας ακόμη εταιρίας που ανήκε σε ανταγωνιστικό προς τις προσφεύγουσες όμιλο επιχειρήσεων στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

109 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν επιτρέπεται να αντικαταστήσει την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης με διαφορετική αιτιολογία την οποία προβάλλει με τα δικόγραφά της προκειμένου να στηρίξει το συμπέρασμά της ότι οι προσφεύγουσες ήσαν συνυπεύθυνες για παράβαση στην αγορά των κεραμικών μπάνιου λόγω της συμμετοχής τους στην Euroitalia.

110 Η Επιτροπή διατείνεται συναφώς ότι, βάσει της απόφασης του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 48/96, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 99, σκέψη 145), μπορεί να επικαλεστεί τους δεσμούς μεταξύ της Sanitec και της Grohe προκειμένου να αντικρούσει τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προς αμφισβήτηση της ύπαρξης σύμπραξης στην αγορά των κεραμικών μπάνιου. Πρέπει πάντως να γίνει δεκτό ότι το επιχείρημα αυτό είναι αβάσιμο. Πράγματι, με τη σκέψη 145 της προαναφερθείσας απόφασης, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να εκθέτει στις αποφάσεις της όλα τα επιχειρήματα τα οποία θα μπορούσε εν συνεχεία να προβάλει προς αντίκρουση των λόγων ακύρωσης που στρέφονται κατά της νομιμότητας των πράξεών της. Εντούτοις, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν δύναται να γνωρίζει εκ των προτέρων και, επομένως, να περιλαμβάνει στις αποφάσεις της όλα τα επιχειρήματα τα οποία θα μπορούσε να της αντιτάξει μια επιχείρηση επ' ουδενί σημαίνει ότι μπορεί, κατά παραβίαση των νομολογιακών αρχών που υπενθυμίστηκαν με την ανωτέρω σκέψη 107, να αντικαθιστά την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασής της με νέα αιτιολογία, περιλαμβανόμενη στα δικόγραφα της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας.

111 Εξάλλου, για τον ίδιο ακριβώς λόγο που προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 100, η Επιτροπή δεν επιτρέπεται να ισχυριστεί, για πρώτη φορά στο στάδιο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ότι είχαν πραγματοποιηθεί παράνομες διμερείς επαφές μεταξύ των προσφευγουσών και της Grohe προκειμένου να θεμελιώσει τη διαπίστωσή της ότι είχαν γίνει παράνομες συζητήσεις μεταξύ ανταγωνιστών.

112 Επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη. Συγκεκριμένα, η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης δεν παρείχε στις προσφεύγουσες τη δυνατότητα να κατανοήσουν τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι οι συζητήσεις που διεξάγονταν στο πλαίσιο της Euroitalia σχετικά με τις πωλήσεις κεραμικών μπάνιου στην ιταλική επικράτεια μπορούσαν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό στην αγορά αυτή. Ως εκ τούτου, οι προσφεύγουσες δεν ήσαν σε θέση να προβάλουν λυσιτελώς τις παρατηρήσεις τους ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η εξέταση της αιτίασης των προσφευγουσών ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τις αντίθετες προς τον ανταγωνισμό πρακτικές που εφαρμόστηκαν συναφώς.

113 Δεύτερον, όσον αφορά τις συναντήσεις στο πλαίσιο της Michelangelo, δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι η Pozzi Ginori ήταν ο μοναδικός άλλος κατασκευαστής κεραμικών μπάνιου, πέρα των προσφευγουσών, που αποτελούσε μέλος της ένωσης αυτής και, αφετέρου, ότι, όπως προκύπτει από το παράρτημα 7 της προσβαλλόμενης απόφασης, οι προσφεύγουσες μετείχαν σε επτά μόνο συναντήσεις στις οποίες παρίστατο και η Pozzi Ginori, ήτοι στις συναντήσεις της 8ης Ιουλίου 1998, της 14ης Μαΐου 1999, της 16ης Μαρτίου 2000, της 12ης Μαΐου 2000, της 20ής Ιουλίου 2000, της 26ης Οκτωβρίου 2000 και της 9ης Μαρτίου 2001. Κατά συνέπεια, το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι γινόταν ανταλλαγή εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών στις συναντήσεις οι οποίες οργανώνονταν στο πλαίσιο της Michelangelo μπορούσε να αφορά μόνον τις χρονικές περιόδους στη διάρκεια των οποίων μετείχαν στις εν λόγω συναντήσεις αμφότερες αυτές οι επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή δεν υποστήριξε ούτε με την προσβαλλόμενη απόφασή της ούτε με τα δικόγραφά της ότι οι επίμαχες ανταλλαγές πληροφοριών γίνονταν εκτός του πλαισίου των συναντήσεων της Michelangelo, ούτε, ειδικότερα, ότι οι προσφεύγουσες διαβίβασαν απευθείας στην Pozzi Ginori τις πληροφορίες αυτές εκτός του πλαισίου των συναντήσεων της Michelangelo.

114 Υπό τις συνθήκες αυτές, το ζήτημα είναι αν τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία συγκέντρωσε η Επιτροπή ειδικά ως προς τις συναντήσεις της 8ης Ιουλίου 1998, της 14ης Μαΐου 1999, της 16ης Μαρτίου 2000, της 12ης Μαΐου 2000, της 20ής Ιουλίου 2000, της 26ης Οκτωβρίου 2000 και της 9ης Μαρτίου 2001 αρκούν για να διαπιστωθεί η ύπαρξη παράβασης και η συμμετοχή των προσφευγουσών σε αυτήν.

115 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή κάνει συγκεκριμένα λόγο για αποκάλυψη, από τις προσφεύγουσες, εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών όσον αφορά τα κεραμικά μπάνιου μόνο σε σχέση με τις δύο συναντήσεις της 16ης Μαρτίου 2000 και της 12ης Μαΐου 2000 (βλ. αιτιολογική σκέψη 439 της προσβαλλόμενης απόφασης), καθώς και με τη συνάντηση της 20ής Ιουλίου 2000 (βλ. αιτιολογική σκέψη 441 της προσβαλλόμενης απόφασης). Αντιθέτως, ουδεμία αναφορά γίνεται σε παράνομες συζητήσεις όσον αφορά ειδικώς τα κεραμικά μπάνιου, σε σχέση με τις υπόλοιπες τέσσερις συναντήσεις, δηλαδή της 8ης Ιουλίου 1998 (βλ. αιτιολογική σκέψη 430 της προσβαλλόμενης απόφασης), της 14ης Μαΐου 1999 (βλ. αιτιολογική σκέψη 435 της προσβαλλόμενης απόφασης), της 26ης Οκτωβρίου 2000 (βλ. αιτιολογική σκέψη 442 της προσβαλλόμενης απόφασης) και της 9ης Μαρτίου 2001 (βλ. αιτιολογική σκέψη 445 της προσβαλλόμενης απόφασης).

116 Δεύτερον, όσον αφορά κατ' αρχάς τις δύο συναντήσεις της 8ης Ιουλίου 1998 και της 14ης Μαΐου 1999, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή δεν κάνει λόγο, ούτε στις αιτιολογικές σκέψεις 430 και 435 της προσβαλλόμενης απόφασης ούτε στα δικόγραφά της, για ανακοίνωση από τις προσφεύγουσες των μελλοντικών αυξήσεων στις τιμές των κεραμικών μπάνιου κατά τη διάρκεια των δύο αυτών συναντήσεων. Αντιθέτως, από τα μνημονευόμενα στις υποσημειώσεις 533 και 538 της προσβαλλόμενης απόφασης, οι οποίες αφορούν τις δύο προαναφερθείσες συναντήσεις, έγγραφα που προσκομίστηκαν

από την Επιτροπή και ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, όπως της ζητήθηκε από αυτό στο πλαίσιο μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, προκύπτει ότι οι μοναδικές μελλοντικές αυξήσεις τιμών που συζητήθηκαν στη διάρκεια των ως άνω δύο συναντήσεων, ήσαν εκείνες των προϊόντων της Hansa Metallwerke, η οποία δεν κατασκεύαζε κεραμικά μπάνιου.

117 Επιπλέον, όσον αφορά τη συνάντηση της 16ης Μαρτίου 2000, διαπιστώνεται ότι, αντιθέτως προς τα όσα αφήνει να εννοηθούν η Επιτροπή στην αιτιολογική σκέψη 439 της προσβαλλόμενης απόφασης, δεν προκύπτει από τα πρακτικά που τήρησε η Grohe για τη συγκεκριμένη συνάντηση ότι οι προσφεύγουσες αντάλλαξαν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες σχετικές με τα κεραμικά μπάνιου. Πράγματι, γίνεται απλώς μνεία μιας αύξησης της τάξης του 12 % στις πωλήσεις προϊόντων των προσφευγουσών, χωρίς να διευκρινίζεται αν η ποσοστιαία αυτή αύξηση αφορά τις βρύσες ή τα κεραμικά μπάνιου ή, ενδεχομένως, αμφότερες τις υποκατηγορίες προϊόντων. Πάντως, σε σύγκριση με όλα τα υπόλοιπα πρακτικά συναντήσεων, στα οποία αναφέρεται ρητώς ότι οι πληροφορίες που ανταλλάσσονταν αφορούσαν τα κεραμικά και όχι τις βρύσες μπάνιου, τονίζεται ότι από τα πρακτικά της συνάντησης της 16ης Μαρτίου 2000 δεν είναι δυνατό να συναχθεί ότι αντικείμενο των συζητήσεων ήταν τα κεραμικά μπάνιου.

118 Αντιθέτως, όσον αφορά τις τρεις συναντήσεις της 12ης Μαΐου 2000, της 20ής Ιουλίου 2000 και της 26ης Οκτωβρίου 2000, διαπιστώνεται ότι, όπως παρατήρησε και η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 439 έως 442 και 445 της προσβαλλόμενης απόφασης, από τα πρακτικά της Grohe καθίσταται σαφές ότι στις τρεις αυτές συναντήσεις οι προσφεύγουσες πράγματι παρείχαν εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες που αφορούσαν ειδικώς τα κεραμικά μπάνιου.

119 Συγκεκριμένα, από τα προαναφερθέντα στην προηγούμενη σκέψη πρακτικά προκύπτει ότι οι προσφεύγουσες ενημέρωσαν τους μετέχοντες στις συναντήσεις της Michelangelo, μεταξύ των οποίων και η ανταγωνίστρια Pozzi Ginori, για μια αύξηση των τιμών κατά 3 % στην αγορά των κεραμικών μπάνιου, στο πλαίσιο της συνάντησης της 16ης Μαρτίου 2000. Η ως άνω πληροφορία περί αύξησης των τιμών επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 20ής Ιουλίου 2000, αφού οι προσφεύγουσες επανέλαβαν ότι οι σχετικές τιμές επρόκειτο να αυξηθούν από 1ης Σεπτεμβρίου ή, εν πάση περιπτώσει, το αργότερο πριν το τέλος του έτους. Επιπλέον, από τα πρακτικά της τελευταίας αυτής συνάντησης προκύπτει ότι η Pozzi Ginori ανακοίνωσε ότι η αύξηση των τιμών του καταλόγου της για τα κεραμικά μπάνιου κατά 4 ή 5 % θα δημοσιευόταν ήδη κατά την εμπορική έκθεση Cersaie και θα εφαρμοζόταν από 1ης Ιανουαρίου 2001. Τέλος, ως προς τη συνάντηση της 26ης Οκτωβρίου 2000, τα πρακτικά της Grohe επιβεβαιώνουν ότι οι προσφεύγουσες ενημέρωσαν τους λοιπούς μετέχοντες, περιλαμβανομένης της Pozzi Ginori, για την αύξηση κατά 3 % των τιμών τους για τα κεραμικά μπάνιου. Επ' αυτού, το γεγονός ότι από τα σχετικά έγγραφα δεν καθίσταται απολύτως σαφές αν η αύξηση αυτή είχε ήδη επέλθει ή αν θα εφαρμοζόταν από 1ης Ιανουαρίου 2001 είναι άνευ σημασίας για τη διαπίστωση ότι οι αυξήσεις αναφέρονταν σε μελλοντικές τιμές.

120 Τέλος, όσον αφορά τη συνάντηση της 9ης Μαρτίου 2001, από τα πρακτικά της Grohe για τη συγκεκριμένη συνάντηση προκύπτει ότι, όπως διευκρίνισε και η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση απαντώντας στα ερωτήματα του Γενικού Δικαστηρίου, οι επιχειρήσεις οι οποίες εκπροσωπήθηκαν στη συνάντηση αυτή αντάλλαξαν πληροφορίες για τις ποσοστιαίες αυξήσεις, όχι των τιμών τους, αλλά των πωλήσεων που πραγματοποίησαν τον Φεβρουάριο του 2001. Η Επιτροπή όμως επ' ουδενί έκρινε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι ανταλλαγές τέτοιων πληροφοριών στοιχειοθετούσαν παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πράγματι, από την αιτιολογική σκέψη 492 της προσβαλλόμενης απόφασης συνάγεται ότι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή διαπίστωσε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού στην Ιταλία ήταν η συντονισμένη αύξηση των τιμών.

121 Κατόπιν των ανωτέρω διαπιστώσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι καλώς η Επιτροπή έκρινε ότι η ανταλλαγή πληροφοριών στη διάρκεια των τριών συναντήσεων της 12ης Μαΐου 2000, της 20ής Ιουλίου 2000 και της 26ης Οκτωβρίου 2000 σχετικά με επικείμενη αύξηση τιμών, για τις μεν προσφεύγουσες κατά 3 %, για τη δε Pozzi Ginori κατά 4,5 %, συνιστά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό

πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όπως ορθώς είχε επισημανθεί με την αιτιολογική σκέψη 492 της προσβαλλόμενης απόφασης. Αντιθέτως, η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα εκτίμησης κρίνοντας ότι οι συζητήσεις που έγιναν στο πλαίσιο των λοιπών συναντήσεων της Michelangelo, με τη συμμετοχή τόσο των προσφευγουσών όσο και της Pozzi Ginori, στοιχειοθετούσαν παράβαση του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

122 Συναφώς, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα τα επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες προκειμένου να διαπιστωθεί ότι δεν είναι δυνατό να συναχθεί από τις προαναφερθείσες στη σκέψη 118 τρεις συναντήσεις το συμπέρασμα ότι υπήρχε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού στην αγορά των κεραμικών μπάνιου.

123 Κατ' αρχάς, δεν είναι πειστικός ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύουν οι προσφεύγουσες τα πρακτικά που τήρησε η Grohe για τη συνάντηση της 12ης Μαΐου 2000, υπό την έννοια δηλαδή ότι η αύξηση της τιμής των κεραμικών μπάνιου κατά 3 % αναφερόταν σε παλαιότερη αύξηση η οποία είχε αποφασιστεί τον Νοέμβριο του 1999 και, ως εκ τούτου, ήταν άνευ σημασίας από πλευράς δικαίου του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, από τα πρακτικά των επόμενων συναντήσεων, της 20ής Ιουλίου 2000 και της 26ης Οκτωβρίου 2000, προκύπτει ότι η εν λόγω αύξηση αφορούσε τις μελλοντικές πωλήσεις κεραμικών μπάνιου, είτε από 1ης Σεπτεμβρίου 2000 είτε από 1ης Ιανουαρίου 2001. Επομένως, τέτοιες πληροφορίες σχετικές με επικείμενες αυξήσεις τιμών μπορούσαν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών και να προκαλέσουν στρέβλωση του ανταγωνισμού.

124 Ακολούθως, το επιχείρημα των προσφευγουσών ότι δεν προκύπτει από τα πρακτικά των συνεδριάσεων της 20ής Ιουλίου 2000 και της 26ης Οκτωβρίου 2000 ότι υπήρξαν συζητήσεις μεταξύ των μετεχόντων, αφότου τους είχαν ενημερώσει για τις επικείμενες αυξήσεις στις τιμές των δικών τους προϊόντων, ουδεμία επιρροή ασκεί ως προς τη διαπίστωση ότι η διαβίβαση των σχετικών εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών συνιστά από μόνη της αντίθετη προς τον ανταγωνισμό πρακτική. Συγκεκριμένα, όπως καθίσταται σαφές από τη νομολογία που παρατέθηκε στις ανωτέρω σκέψεις 39 και 40, η αποκάλυψη και μόνον εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών σε ανταγωνιστές αποτελεί απαγορευμένη πρακτική, δεδομένου ότι εξαλείφει την όποια αβεβαιότητα ως προς τη μελλοντική συμπεριφορά ενός ανταγωνιστή και επηρεάζει, άμεσα ή έμμεσα, τη στρατηγική του αποδέκτη των πληροφοριών αυτών. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή δεν όφειλε καν, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζουν οι προσφεύγουσες, να αποδείξει ποιο ακριβώς αποτέλεσμα είχε η επίμαχη ανταλλαγή πληροφοριών στην τιμολογιακή πολιτική των προσφευγουσών και της Pozzi Ginori, λαμβανομένων υπόψη των συγκεκριμένων περιστάσεων της οικείας αγοράς.

125 Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει επομένως να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή μπορούσε πράγματι να διαπιστώσει ότι υπήρχε σύμπραξη στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου, μόνον όμως ως προς τις συναντήσεις που οργανώθηκαν στο πλαίσιο της Michelangelo στις 12 Μαΐου 2000, στις 20 Ιουλίου 2000 και στις 26 Οκτωβρίου 2000.

126 Ως προς την ακριβή διάρκεια της σύμπραξης, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή έκρινε, με την αιτιολογική σκέψη 1140 της προσβαλλόμενης απόφασης, ότι έπρεπε κατ' αρχήν, ως προς την ημερομηνία έναρξης της κάθε σύμπραξης για καθένα από τα προϊόντα και σε καθένα από τα κράτη μέλη, να λάβει υπόψη την πρώτη συνάντηση στην οποία είχε αποδεδειγμένα, βάσει ακλόνητων στοιχείων, γίνει συζήτηση για μελλοντικές αυξήσεις τιμών, με τη συμμετοχή της οικείας επιχείρησης. Πάντως, μολονότι από την αιτιολογική σκέψη 1170 της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε κανονικά, ως προς όλες σχεδόν τις παραβάσεις που διαπράχθηκαν σε καθένα από τα κράτη μέλη, ότι η σχετική σύμπραξη τερματίστηκε την ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποίησε τους αιφνιδιαστικούς της ελέγχους, εντούτοις ειδικά ως προς την Pozzi Ginori, κατέληξε με την αιτιολογική σκέψη 1172 της ίδιας απόφασης στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχή της συγκεκριμένης επιχείρησης στην παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου έπαυσε την ημερομηνία της τελευταίας συμμετοχής της σε συνάντηση που οργανώθηκε στο πλαίσιο της Michelangelo.

127 Συνεπώς, για λόγους ίσης μεταχείρισης με την PozzI-Ginori, πρέπει να γίνει δεκτό ότι και οι προσφεύγουσες μετείχαν στη σύμπραξη στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου για έντεκα μήνες, ήτοι από τις 12 Μαΐου 2000, ημερομηνία της πρώτης συνάντησης σε σχέση με την οποία η Επιτροπή διαθέτει στοιχεία που αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους σε παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού στο πλαίσιο της ένωσης Michelangelo, έως τις 9 Μαρτίου 2001, οπότε έλαβε χώρα η τελευταία συνάντηση της Michelangelo στην οποία παρευρέθηκαν οι προσφεύγουσες. Συγκεκριμένα, επιβάλλεται συναφώς η διαπίστωση ότι τα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα της συνάντησης της 26ης Οκτωβρίου 2000 επεκτείνονται χρονικά τουλάχιστον μέχρι τη συνάντηση της 9ης Μαρτίου 2001.

128 Ο πρώτος λόγος ακύρωσης πρέπει επομένως να γίνει εν μέρει δεκτός, κατά το μέτρο που η Επιτροπή είχε κρίνει ότι οι προσφεύγουσες μετείχαν, στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σε σύμπραξη στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004. Πράγματι, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή τους στην εν λόγω σύμπραξη μόνον ως προς το χρονικό διάστημα από 12 Μαΐου 2000 έως 9 Μαρτίου 2001 και στο πλαίσιο της Michelangelo. Ο πρώτος λόγος ακύρωσης είναι κατά τα λοιπά απορριπτέος.

129 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημεία 3 και 4, της προσβαλλόμενης απόφασης πρέπει να απορριφθεί εν μέρει, δεδομένου ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα εκτίμησης ως προς τη διάρκεια της παράβασης στην οποία μετείχαν οι προσφεύγουσες.

130 Οι ενδεχόμενες συνέπειες του εν μέρει παράνομου χαρακτήρα της απόφασης της Επιτροπής, ως προς το ζήτημα του υπολογισμού του προστίμου που επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες, θα εξεταστούν από το Γενικό Δικαστήριο στις κατωτέρω σκέψεις 186 έως 193, στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του.

2. *Επί του δεύτερου λόγου ακύρωσης, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι δεν ελήφθη υπόψη, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, το γεγονός ότι οι προσφεύγουσες έτυχαν μερικής απαλλαγής από την επιβολή προστίμου όσον αφορά την παράβαση που διαπράχθηκε στο Βέλγιο και στη Γαλλία*

131 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, στο πλαίσιο του υπολογισμού του συνολικού ποσού του προστίμου που τους επιβλήθηκε, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι τους είχε χορηγήσει, δυνάμει του σημείου 23, στοιχείο β', τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, μερική απαλλαγή από την επιβολή προστίμου σε σχέση με τις παραβάσεις στις οποίες είχαν μετάσχει στο Βέλγιο και τη Γαλλία. Θεωρούν επομένως ότι η μερική αυτή απαλλαγή θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη κατά το τελικό στάδιο του υπολογισμού του προστίμου, ήτοι αφότου η Επιτροπή μείωσε το πρόστιμο κατά 30 % και όχι πριν εφαρμόσει το όριο του 10 % του κύκλου εργασιών.

132 Η Επιτροπή αντικρούει τα ως άνω επιχειρήματα των προσφευγουσών.

133 Κατά το σημείο 23, στοιχείο β', τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, αν μια επιχείρηση παράσχει αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά τα οποία ήσαν προηγουμένως άγνωστα στην Επιτροπή και έχουν άμεση σχέση με τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια της πιθανολογούμενης σύμπραξης, η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία αυτά κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου που θα επιβάλει στην επιχείρηση η οποία τα προσκόμισε.

134 Η ερμηνεία του σκοπού των διατάξεων της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία πρέπει να είναι σύμφωνη προς τη λογική της ως άνω ανακοίνωσης. Υπό το πρίσμα αυτό, το σημείο 23, τελευταία περίοδος, στοιχείο α', της ανακοίνωσης αυτής πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποσκοπεί στην ανταμοιβή μιας επιχείρησης, έστω και αν δεν ήταν η πρώτη που υπέβαλε την αίτηση απαλλαγής σχετικά με την επίμαχη σύμπραξη, εφόσον είναι η πρώτη που προσκόμισε στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με πραγματικά περιστατικά τα οποία της ήσαν άγνωστα και έχουν άμεση σχέση με τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια της σύμπραξης. Με άλλα λόγια, αν τα προσκομισθέντα από την επιχείρηση

αποδεικτικά στοιχεία αφορούν πραγματικά περιστατικά που παρέχουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να μεταβάλει την έως τότε αξιολόγησή της όσον αφορά τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια της σύμπραξης, η επιχείρηση η οποία παρέχει τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία ανταμείβεται με απαλλαγή όσον αφορά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που μπορούν να αποδειχθούν βάσει των οικείων στοιχείων (προαναφερθείσα στη σκέψη 97 απόφαση Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 381).

135 Η μερική απαλλαγή η οποία προβλέπεται στο σημείο 23, στοιχείο β′, τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία έχει ως σκοπό να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να παρέχουν στην Επιτροπή όλες τις πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν στη διάθεσή τους σε σχέση με τη διαπραχθείσα παράβαση, χωρίς να αυξάνεται αντιστοίχως το ποσό του προστίμου το οποίο θα τους επιβληθεί. Πράγματι, σημειώνεται συναφώς ότι, αν δεν ετύγχαναν μερικής απαλλαγής, οι επιχειρήσεις οι οποίες συνεργάζονται με την Επιτροπή στο πλαίσιο της ως άνω ανακοίνωσης θα είχαν κίνητρο να μην παράσχουν το σύνολο των πληροφοριών και των αποδεικτικών στοιχείων που τυχόν έχουν στη διάθεσή τους σχετικά με τη διάρκεια ή τη γεωγραφική έκταση της οικείας παράβασης.

136 Υπό τις συνθήκες αυτές, η χορήγηση μερικής απαλλαγής δυνάμει του σημείου 23, στοιχείο β′, τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία σημαίνει ότι η Επιτροπή οφείλει να μη λάβει υπόψη, κατά το στάδιο του υπολογισμού του βασικού ποσού του προστίμου, τον κύκλο εργασιών από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της παράβασης σε σχέση με την οποία η Επιτροπή έχει χορηγήσει την προαναφερθείσα μερική απαλλαγή.

137 Εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ότι, όπως τόνισε και η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 1313 και 1315 της προσβαλλόμενης απόφασης, οι προσφεύγουσες έπρεπε όντως να τύχουν μερικής απαλλαγής από την επιβολή προστίμου σε σχέση με τις παραβάσεις στις οποίες είχαν μετάσχει στο Βέλγιο και στη Γαλλία.

138 Εντούτοις, παρά τα όσα εκτέθηκαν στην αμέσως προηγούμενη σκέψη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από τον πίνακα Ε της προσβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι η Επιτροπή έλαβε υπόψη, κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού του επιβλητέου στις προσφεύγουσες προστίμου, ποσά σχετικά με τις παραβάσεις στις οποίες αυτές είχαν μετάσχει στο Βέλγιο και στη Γαλλία.

139 Επομένως, η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα εκτίμησης λαμβάνοντας υπόψη, στο πλαίσιο του υπολογισμού του βασικού ποσού του προστίμου, αφενός, το ποσό των 3 490 000 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε στο πρόστιμο για την παράβαση στη γαλλική αγορά των βρυσών μπάνιου και, αφετέρου, τα ποσά των 1 980 000 ευρώ και 3 060 000 ευρώ, τα οποία αφορούσαν τις παραβάσεις στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στο Βέλγιο και στη Γαλλία αντιστοίχως.

140 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος ακύρωσης, στο μέτρο που κακώς η Επιτροπή έλαβε υπόψη, κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου, τα ποσά για τα οποία έγινε λόγος στην αμέσως προηγούμενη σκέψη. Εφόσον το ελάττωμα αυτό της προσβαλλόμενης απόφασης αφορά μόνον τον υπολογισμό του προστίμου, και όχι τη διαπίστωση, στην οποία προέβη η Επιτροπή με την ίδια απόφαση, ότι υπήρχε παράβαση, οι σχετικές συνέπειες θα εξεταστούν από το ίδιο το Γενικό Δικαστήριο στην κατωτέρω σκέψη 192, στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, ο δικαστής της Ένωσης μπορεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του αυτή ακόμη και σε περιπτώσεις που δεν ακυρώνει την οικεία απόφαση (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 48 απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 692· βλ., επίσης επ' αυτού, απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 2007, C-3/06 P, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-1331, σκέψη 61).

3. *Επί του τρίτου λόγου ακύρωσης, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι κακώς έκρινε η Επιτροπή ότι οι προσφεύγουσες ήσαν η δεύτερη, και όχι η πρώτη, επιχείρηση που της προσκόμισε στοιχεία σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας κατά την έννοια του σημείου 21 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία*

141 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται κατ' ουσίαν ότι κακώς η Επιτροπή έκρινε ότι η Grohe της είχε ήδη, πριν από εκείνες, παράσχει πληροφορίες σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας κατά την έννοια του σημείου 21 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία. Για τον λόγο αυτό, θεωρούν ότι έπρεπε το συνολικό πρόστιμο να μειωθεί, στην περίπτωσή τους, κατά 50 %, και όχι κατά 30 %. Προβάλλουν συναφώς δύο βασικές αιτιάσεις. Πρώτον, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει, κατά την άποψή τους, ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε επαρκώς το ζήτημα ποια επιχείρηση, ήτοι οι ίδιες ή η Grohe, ήταν η πρώτη που βρέθηκε να πληροί την προϋπόθεση της προσκόμισης υλικού σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας. Δεύτερον, πάντοτε κατά τις προσφεύγουσες, είναι εσφαλμένο το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η αίτηση που υπέβαλε η Grohe, προκειμένου να εφαρμοστεί στην περίπτωσή της η ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία, πληρούσε ήδη, προτού οι προσφεύγουσες καταθέσουν τις δικές τους σχετικές αιτήσεις, την προϋπόθεση της σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας.

142 Υπενθυμίζεται κατ' αρχάς ότι, με την ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία, η Επιτροπή καθόρισε τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες χωρεί, ως προς επιχειρήσεις που συνεργάζονται με αυτήν στο πλαίσιο της έρευνάς της για μια σύμπραξη, απαλλαγή από την επιβολή προστίμου ή μείωση του προστίμου που θα όφειλαν να καταβάλουν οι οικείες επιχειρήσεις.

143 Βάσει του σημείου 20 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, «[ο]ι επιχειρήσεις που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις [για να τύχουν απαλλαγής από το πρόστιμο] μπορούν να είναι επιλέξιμες για μείωση προστίμου που θα τους επιβαλλόταν διαφορετικά».

144 Στο σημείο 21 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία ορίζεται ότι «για να πληροί τις [...] προϋποθέσεις [μείωσης του προστίμου βάσει του σημείου 20 της εν λόγω ανακοίνωσης], μια επιχείρηση πρέπει να υποβάλει στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την πιθανολογούμενη παράβαση που αντιπροσωπεύουν σημαντική [πρόσθετη αποδεικτική] αξία σε σχέση με τα αποδεικτικά στοιχεία που έχει ήδη στην κατοχή της η Επιτροπή και πρέπει να διακόψει την ανάμειξή της στην πιθανολογούμενη παράβαση το αργότερο κατά τη χρονική στιγμή που υποβάλλει τις αποδείξεις».

145 Το σημείο 23, στοιχείο β', πρώτη περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία προβλέπει τρία κλιμάκια μείωσης του προστίμου. Ειδικότερα, η πρώτη επιχείρηση που πληροί την προϋπόθεση του σημείου 21 της εν λόγω ανακοίνωσης δικαιούται μείωση προστίμου από 30 έως 50 %, η δεύτερη επιχείρηση μείωση προστίμου από 20 έως 30 % και οι επόμενες επιχειρήσεις μείωση μέχρι 20 %.

146 Στο σημείο 23, στοιχείο β', δεύτερο εδάφιο, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία διευκρινίζεται ότι «[π]ροκειμένου να προσδιορίσει το επίπεδο της μείωσης του προστίμου εντός των παραπάνω ορίων, η Επιτροπή θα λάβει υπόψη της τη χρονική στιγμή κατά την οποία τα αποδεικτικά στοιχεία που πληρούν την προϋπόθεση του σημείου 21 [της εν λόγω ανακοίνωσης] υποβλήθηκαν και τον βαθμό της "[πρόσθετης αποδεικτικής] αξίας" που αυτά τα στοιχεία αντιπροσωπεύουν», καθώς και ότι «[η] Επιτροπή μπορεί επίσης να λάβει υπόψη της τον βαθμό και τη διάρκεια της συνεργασίας της επιχείρησης μετά την ημερομηνία υποβολής των αποδεικτικών στοιχείων».

147 Από τη λογική της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία συνάγεται ότι το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα έγκειται στη δημιουργία αβεβαιότητας εντός των συμπράξεων, ώστε να ενθαρρύνονται οι οικείες επιχειρήσεις να τις καταγγέλλουν ενώπιον της Επιτροπής. Η αβεβαιότητα αυτή απορρέει ακριβώς από το γεγονός ότι οι μετέχοντες στη σύμπραξη γνωρίζουν ότι μόνο σ' έναν εξ αυτών μπορεί να χορηγηθεί πλήρης απαλλαγή από τα πρόστιμα, εφόσον καταγγείλει τους άλλους μετέχοντες στην παράβαση, εκθέτοντάς τους με τον τρόπο αυτόν στον κίνδυνο να τους επιβληθούν πρόστιμα. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού και σύμφωνα με την ίδια πάντοτε λογική, τα πρόστιμα τα οποία θα

έπρεπε να καταβάλουν οι επιχειρήσεις που ενήργησαν ταχύτερα για την παροχή συνεργασίας στην Επιτροπή μειώνονται περισσότερο απ' ό,τι εκείνα των επιχειρήσεων που υπήρξαν λιγότερο έτοιμες να συνεργαστούν (προαναφερθείσα στη σκέψη 97 απόφαση Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 379).

148 Επομένως, η χρονική σειρά και η ταχύτητα με την οποία συνεργάστηκαν τα μέλη της σύμπραξης αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία του συστήματος που τίθεται σε εφαρμογή με την εν λόγω ανακοίνωση για τη συνεργασία (προαναφερθείσα στη σκέψη 97 απόφαση Transcatab κατά Επιτροπής, σκέψη 380).

149 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, αν και η Επιτροπή υποχρεούται να αιτιολογεί την εκτίμησή της ως προς το αν τα στοιχεία που προσκομίζουν οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ανακοίνωσης για τη συνεργασία αποτελούν συμβολή η οποία δικαιολογεί τη μείωση του επιβαλλόμενου προστίμου, αντιστρόφως, απόκειται στις επιχειρήσεις που επιθυμούν να αμφισβητήσουν τη σχετική απόφαση της Επιτροπής να αποδείξουν ότι, αν αυτές δεν είχαν παράσχει οικειοθελώς τέτοιες πληροφορίες, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να αποδείξει τα ουσιώδη στοιχεία της παράβασης και, επομένως, να εκδώσει απόφαση περί επιβολής προστίμων (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Σεπτεμβρίου 2009, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P και C-137/07 P, Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-8681, σκέψη 297, και του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2011, T-343/08, Arkema France κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. II-2287, σκέψη 135).

150 Λαμβανομένων υπόψη των λόγων για τους οποίους προβλέφθηκε η δυνατότητα μείωσης των προστίμων, η Επιτροπή δεν είναι δυνατό να παραβλέψει τη χρησιμότητα των οικείων πληροφοριών, η οποία αποτελεί αναγκαστικά συνάρτηση των αποδεικτικών στοιχείων που είχε ήδη στην κατοχή της (προαναφερθείσα στη σκέψη 98 απόφαση Gütermann και Zwicky κατά Επιτροπής, σκέψη 220, και προαναφερθείσα στη σκέψη 149 απόφαση Arkema France κατά Επιτροπής, σκέψη 136).

151 Ως εκ τούτου, όταν μια επιχείρηση, στο πλαίσιο της συνεργασίας, απλώς επιβεβαιώνει, και μάλιστα με μικρότερη ακρίβεια και σαφήνεια, ορισμένα από τα πληροφοριακά στοιχεία που έχει ήδη προσκομίσει άλλη επιχείρηση στο ίδιο πλαίσιο, ο βαθμός συνεργασίας της πρώτης, μολονότι ενδέχεται να έχει κάποια χρησιμότητα για την Επιτροπή, δεν μπορεί να θεωρηθεί συγκρίσιμος με τον βαθμό στον οποίο συνεργάστηκε η επιχείρηση που πρώτη προσκόμισε τα στοιχεία αυτά. Πράγματι, μια δήλωση η οποία απλώς ενισχύει, σε ορισμένο βαθμό, μίαν άλλη δήλωση που ήδη ευρισκόταν στη διάθεση της Επιτροπής δεν διευκολύνει σημαντικά το έργο της Επιτροπής. Κατ' επέκταση, δεν μπορεί να είναι ικανή να δικαιολογήσει μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 149 απόφαση Arkema France κατά Επιτροπής, σκέψη 137 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

152 Εξάλλου, η συνεργασία μιας επιχείρησης κατά την έρευνα δεν γεννά δικαίωμα σε μείωση του προστίμου όταν η συνεργασία αυτή δεν υπερέβη τα όρια των υποχρεώσεων που η εν λόγω επιχείρηση υπέχει από το άρθρο 18 του κανονισμού 1/2003 (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 149 απόφαση Arkema France κατά Επιτροπής, σκέψη 138 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

153 Τέλος, μολονότι θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή διαθέτει, όπως η ίδια υποστηρίζει, διακριτική ευχέρεια κατά την εκτίμηση της σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας των πληροφοριών που της παρέχουν οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, εντούτοις δεν επιτρέπεται το Γενικό Δικαστήριο, επαφιόμενο στη διακριτική αυτή ευχέρεια, να αρνηθεί να προχωρήσει σε διεξοδικό έλεγχο τόσο των νομικών όσο και των πραγματικών ζητημάτων που εγείρει η σχετική εκτίμηση της Επιτροπής (βλ., κατ' αναλογία, προαναφερθείσα στη σκέψη 28 απόφαση Χαλκόρ κατά Επιτροπής, σκέψη 62).

154 Υπό το πρίσμα του νομολογιακού αυτού πλαισίου που περιγράφηκε με τις ανωτέρω σκέψεις 142 έως 153, πρέπει να εξεταστούν οι προεκτεθείσες στη σκέψη 141 δύο βασικές αιτιάσεις τις οποίες προβάλλουν οι προσφεύγουσες.

155 Όσον αφορά, πρώτον, την αιτίαση των προσφευγουσών ότι η Επιτροπή δεν εξέτασε επαρκώς το επιχείρημά τους ότι έπρεπε αυτές, και όχι η Grohe, να θεωρηθούν ως η πρώτη επιχείρηση που πληρούσε την προϋπόθεση της προσκόμισης υλικού σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας, η Επιτροπή έκρινε με τις αιτιολογικές σκέψεις 1277 έως 1280 της προσβαλλόμενης απόφασης τα εξής:

«(1277) Η Grohe ήταν η πρώτη επιχείρηση, μετά τη Masco, η οποία ζήτησε να τύχει επιεικούς μεταχείρισης. […]

(1278) Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι αιτήσεις επιείκειας της Grohe έχουν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία για τους ακόλουθους λόγους: κατ' αρχάς, επιβεβαιώνουν τις πληροφορίες τις οποίες η Επιτροπή είχε ήδη στη διάθεσή της σχετικά i) με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων, ii) με τη χρονική περίοδο την οποία ερευνούσε, iii) με τις συγκεκριμένες περιστάσεις όσον αφορά τις συναντήσεις των μελών της σύμπραξης και τη μεταξύ τους επικοινωνία, καθώς και iv) με τη συνολική λειτουργία της σύμπραξης και με τον τρόπο εφαρμογής των σχετικών συμφωνιών. Επιπλέον, οι δηλώσεις της Grohe έδωσαν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ανασυστήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τον όλο μηχανισμό του συντονισμού των ενεργειών των μετεχόντων στη σύμπραξη στο πλαίσιο ορισμένων επαγγελματικών ενώσεων. Τέλος, οι δηλώσεις περιείχαν και νέα αποδεικτικά στοιχεία υπό τη μορφή γραπτών περιγραφών της οργάνωσης της σύμπραξης και πρακτικών των συναντήσεων, από τα οποία προκύπτουν οι συμφωνίες μεταξύ των μελών της σύμπραξης για συντονισμό των τιμών.

(1279) Οι δηλώσεις της Grohe, πάντως, είχαν κατά βάση επιβεβαιωτικό και επεξηγηματικό χαρακτήρα. Ναι μεν ενίσχυσαν τις προσπάθειες της Επιτροπής να αποδείξει ορισμένα πραγματικά περιστατικά, πλην όμως η Επιτροπή διέθετε ήδη στον φάκελο της υπόθεσης αποδεικτικά στοιχεία ως προς την πλειονότητα των οικείων πραγματικών περιστατικών. Συνολικά, όσον αφορά την έκταση της συνεργασίας, η συνδρομή της Grohe είχε ελάχιστη, αν όχι μηδαμινή, αξία ως προς ορισμένα κράτη μέλη (όπως, συγκεκριμένα, την Αυστρία, τις Κάτω Χώρες ή την Ιταλία). Μολονότι ορισμένα από τις πληροφορίες που αφορούσαν την AFPR είχαν ενδιαφέρον, αυτές υποβλήθηκαν κατόπιν της προσκόμισης, από [τις προσφεύγουσες], αποδεικτικών στοιχείων σχετικών με τη δραστηριότητα της ένωσης αυτής, με συνέπεια η πρόσθετη αποδεικτική τους αξία να είναι αισθητά μειωμένη. Εξάλλου, ακόμη και ως προς τα κράτη μέλη σε σχέση με τα οποία η συνεργασία της Grohe υπήρξε πιο σημαντική, σπανίως επρόκειτο για έγγραφα της οικείας περιόδου (in tempore non suspecto) με συγκεκριμένα στοιχεία για τις ανταλλαγές πληροφοριών σχετικών με τις αυξήσεις των τιμών. Κατόπιν των ανωτέρω, ναι μεν δεν θίγεται το καθεστώς επιείκειας του οποίου τυγχάνει η Grohe δυνάμει του σημείου 23, στοιχείο β', και του σημείου 26 της ανακοίνωσης [του 2002 για τη συνεργασία], πλην όμως η Επιτροπή καταλήγει ότι η Grohe πρέπει να υπαχθεί στη χαμηλότερη δυνατή κλίμακα μείωσης.

(1280) Με την απάντησή τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, [οι προσφεύγουσες] αμφισβητούν επανειλημμένως ότι οι δηλώσεις της Grohe έχουν πρόσθετη αποδεικτική αξία ή επιχειρούν να αποδείξουν ότι οι δικές τους δηλώσεις είναι πολύ σημαντικότερες συναφώς […]. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα επιχειρήματα που προβάλλονται σχετικώς δεν αρκούν για να θεμελιώσουν το συμπέρασμα ότι τα στοιχεία τα οποία προσκόμισε η Grohe στερούνται της απαιτούμενης πρόσθετης αποδεικτικής αξίας. Άλλωστε η Επιτροπή, η οποία συμφωνεί ότι η συμβολή της Grohe θα μπορούσε να είναι καλύτερη, το έλαβε αυτό υπόψη όταν αποφάσισε τη συγκεκριμένη μείωση που έπρεπε να γίνει στο πλαίσιο της οικείας κλίμακας.»

156 Καθίσταται, λοιπόν, σαφές από τις αιτιολογικές σκέψεις της προσβαλλόμενης απόφασης οι οποίες παρατέθηκαν στην αμέσως προηγούμενη σκέψη ότι η Επιτροπή, πρώτον, προέβαλε τέσσερις λόγους προς στήριξη του συμπεράσματός της ότι η αίτηση της Grohe για εφαρμογή, στην περίπτωσή της, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία πληρούσε την προϋπόθεση της προσκόμισης στοιχείων που έχουν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία σε σχέση με τις πληροφορίες τις οποίες ήδη

διαθέτει η Επιτροπή, δεύτερον, εξήγησε γιατί έκρινε ότι η Grohe μπορούσε να επωφεληθεί μόνον της ελάχιστης μείωσης του 30 % και, τρίτον, απάντησε στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες προς αμφισβήτηση του συμπεράσματος ότι η αίτηση της Grohe είχε σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία.

157 Πάντως, βάσει του σημείου 23, στοιχείο β', τελευταία περίοδος, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, η Επιτροπή δεν όφειλε να συγκρίνει τη χρησιμότητα των πληροφοριών που περιέχονταν στις αιτήσεις, αφενός, της Grohe και, αφετέρου, των προσφευγουσών, αλλά να ελέγξει κατά πόσον, πριν οι προσφεύγουσες υποβάλουν την αίτησή τους για εφαρμογή, στην περίπτωσή τους, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, τα στοιχεία τα οποία προσκόμισε η Grohe προσέθεταν σημαντική αποδεικτική αξία σε σχέση με αυτά που η Επιτροπή διέθετε ούτως ή άλλως στον φάκελο της υπόθεσης ως είχε μέχρι την ημερομηνία εκείνη.

158 Επιβάλλεται επομένως η διαπίστωση ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης που προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 155, η Επιτροπή εξέτασε επαρκώς το ζήτημα αν οι πληροφορίες της Grohe πληρούσαν την προϋπόθεση της σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας προτού οι προσφεύγουσες καταθέσουν τη δική τους αίτηση.

159 Ως εκ τούτου, η πρώτη αιτίαση των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

160 Επισημαίνεται συναφώς ότι οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το Γενικό Δικαστήριο είτε να υποχρεώσει, στο πλαίσιο της διεξαγωγής αποδείξεων, την Επιτροπή να προσκομίσει τα εσωτερικά της έγγραφα που εκθέτουν τους λόγους για τους οποίους θεωρήθηκε ότι οι προσφεύγουσες, και όχι η Grohe, ήταν η δεύτερη επιχείρηση που παρείχε πληροφορίες σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας είτε να διαπιστώσει ότι η εξέταση του ζητήματος αυτού από την Επιτροπή δεν ήταν η ενδεδειγμένη. Επ' αυτού υπογραμμίζεται ότι, όπως συνάγεται από το σημείο 21 της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, το οποίο υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 144, η Επιτροπή δεν όφειλε να προχωρήσει σε συγκριτική εξέταση των αιτήσεων των προσφευγουσών και της Grohe, αλλά απλώς και μόνο να διαπιστώσει αν, κατά τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης των προσφευγουσών, η αίτηση της Grohe πληρούσε ήδη την προϋπόθεση της σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της μέχρι τότε. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αίτημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αλυσιτελές, δεδομένου ότι είναι, εν πάση περιπτώσει, αδύνατο να θέσει υπό αμφισβήτηση τη διαπίστωση που έγινε στην ανωτέρω σκέψη 158.

161 Όσον αφορά, δεύτερον, την αιτίαση των προσφευγουσών ότι κακώς έκρινε η Επιτροπή ότι η αίτηση της Grohe είχε σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία, δεν αμφισβητείται κατ' αρχάς ότι οι προσφεύγουσες υπέβαλαν στις 19 Νοεμβρίου 2004 τη δική τους αίτηση για εφαρμογή, στην περίπτωσή τους, της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία. Επομένως, δεν χωρεί επίσης αμφιβολία ότι το ζήτημα αν οι πληροφορίες που είχε διαβιβάσει η Grohe στην Επιτροπή στις 15 και στις 17 Νοεμβρίου 2004, συνεπώς προτού οι προσφεύγουσες καταθέσουν τη δική τους αίτηση στις 19 Νοεμβρίου 2004, είχαν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία πρέπει να ελεγχθεί αποκλειστικώς και μόνο βάσει των στοιχείων που ήδη διέθετε η Επιτροπή.

162 Επιπλέον, όσον αφορά το αίτημα των προσφευγουσών να κρίνει το Γενικό Δικαστήριο απαράδεκτα τα παραρτήματα 35 και 37 του υπομνήματος αντίκρουσης, στο μέτρο που, κατά τη νομολογία, τα επιχειρήματα των διαδίκων πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνονται στα ίδια τα υπομνήματα και όχι σε παραρτήματα, υπενθυμίζεται ότι, βάσει του άρθρου 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, μολονότι το κύριο μέρος του δικογράφου της προσφυγής, όπως και των λοιπών υπομνημάτων των διαδίκων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, μπορεί να θεμελιωθεί και να συμπληρωθεί, όσον αφορά συγκεκριμένα σημεία, με παραπομπές σε αποσπάσματα συνημμένων σ' αυτό εγγράφων, η γενική παραπομπή σε άλλα δικόγραφα, έστω και συνημμένα στο δικόγραφο της προσφυγής ή σε άλλο υπόμνημα, δεν μπορεί να αντισταθμίσει την έλλειψη ουσιωδών στοιχείων της

νομικής επιχειρηματολογίας τα οποία απαιτείται να περιλαμβάνονται στο δικόγραφο ή στο οικείο υπόμνημα (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 2007, T-201/04, Microsoft κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3601, σκέψεις 94 και 95).

163 Εν προκειμένω τονίζεται ότι στα παραρτήματα 35 και 37 του υπομνήματος αντίκρουσης η Επιτροπή έχει περιλάβει δύο πίνακες όπου αναφέρει τους λόγους για τους οποίους κρίνει, ως προς καθένα από τα έγγραφα που προσκόμισε η Grohe στις 15 και στις 17 Νοεμβρίου 2004, αν έχουν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία σε σχέση με τα έγγραφα τα οποία ήδη διέθετε. Συνεπώς, όπως ορθώς ισχυρίζεται η Επιτροπή, οι πίνακες αυτοί τεκμηριώνουν και συμπληρώνουν τα επιχειρήματα που είχε εκθέσει στα σημεία 77, 79, 81 και 82 του υπομνήματος αντίκρουσης, με τα οποία, αφενός, κατέληξε στο γενικό συμπέρασμα ότι οι πληροφορίες της Grohe είχαν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία και, αφετέρου, εξήγησε πιο συγκεκριμένα για ποιους λόγους έκρινε ότι τα οικεία έγγραφα που προσκόμισε η Grohe τη βοήθησαν να διασταυρώσει τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία περιείχε ο φάκελός της και, ως εκ τούτου, είχαν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία.

164 Κατά συνέπεια, το αίτημα των προσφευγουσών να κρίνει το Γενικό Δικαστήριο απαράδεκτα τα παραρτήματα 35 και 37 του υπομνήματος αντίκρουσης πρέπει να απορριφθεί.

165 Τρίτον, διαπιστώνεται ότι από τους πίνακες των παραρτημάτων 35 και 37 του υπομνήματος αντίκρουσης προκύπτει ότι, όπως αναγνώρισε και η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 1279 της προσβαλλόμενης απόφασης (βλ. ανωτέρω σκέψη 155), ότι πάρα πολλά από τα έγγραφα τα οποία προσκόμισε η Grohe στις 15 και στις 17 Νοεμβρίου 2004 δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως έγγραφα με σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία δεδομένου ότι η Επιτροπή τα είχε ήδη στη διάθεσή της είτε επειδή απέκτησε πρόσβαση σε αυτά με τους ελέγχους που πραγματοποίησε είτε επειδή της τα είχε διαβιβάσει η Masco. Ομολογουμένως, εν αντιθέσει προς τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, και πολλά άλλα έγγραφα που της προσκόμισε η Grohe, όπως προσκλήσεις σε συναντήσεις της γερμανικής ένωσης AGSI ή της Euroitalia, δεν ήταν δυνατό να θεωρηθούν ως έγγραφα με σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία, δεδομένου, αφενός, ότι θα μπορούσαν να ζητηθούν από την Επιτροπή και να κοινοποιηθούν σε αυτήν δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού 1/2003 (βλ. προαναφερθείσα στην ανωτέρω σκέψη 152 νομολογία) και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή είχε ήδη στη διάθεσή της πρακτικά των οικείων συναντήσεων. Το ίδιο ισχύει και για άλλα έγγραφα της Grohe τα οποία η Επιτροπή δεν χρησιμοποίησε στην προσβαλλόμενη απόφασή της προκειμένου να αποδείξει την παράβαση.

166 Εντούτοις, ανεξαρτήτως των διαπιστώσεων που εκτέθηκαν στην αμέσως προηγούμενη σκέψη, πρέπει κατ' αρχάς να γίνει δεκτό ότι, όπως προκύπτει ιδίως από το παράρτημα 28 του δικογράφου της προσφυγής και από το παράρτημα 34 του υπομνήματος αντίκρουσης, η Grohe, με τις προφορικές της δηλώσεις προς στήριξη της αίτησής της σχετικά με την ανακοίνωση του 2002 για τη συνεργασία, αφενός, αναγνώρισε ότι μετείχε στην παράβαση και, αφετέρου, επιβεβαίωσε τις πληροφορίες που ήδη διέθετε η Επιτροπή όσον αφορά τη λειτουργία της σύμπραξης και τη συμμετοχή της συγκεκριμένης επιχείρησης στο πλαίσιο των γερμανικών και ιταλικών επαγγελματικών ενώσεων, και μάλιστα με αρκετά μεγάλη ακρίβεια, καθόσον αποκάλυψε ημερομηνίες, τόπους, ονόματα των μετεχόντων και θέματα που συζητήθηκαν στις οικείες συναντήσεις.

167 Επιπλέον, η Grohe έδωσε στην Επιτροπή ορισμένες πληροφορίες που της ήταν προηγουμένως άγνωστες σε σχέση με τη σύμπραξη, ενώ της διαβίβασε και έγγραφα της οικείας χρονικής περιόδου προς επίρρωση των πληροφοριών αυτών. Δύο συναντήσεις ενισχύουν την ως άνω διαπίστωση.

168 Πρώτον, όσον αφορά την Ιταλία, και συγκεκριμένα την πραγματοποιηθείσα στις 19 Ιουλίου 2002 συνάντηση στο πλαίσιο της ένωσης Michelangelo, η Grohe όχι μόνο διευκρίνισε, με τα έγγραφα που κατέθεσε στις 17 Νοεμβρίου 2004, ότι οι μετέχοντες στη συνάντηση εκείνη αντάλλαξαν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις πωλήσεις και τα μερίδια του καθενός στην αγορά, αλλά απέδειξε και τα παραπάνω, παρέχοντας στην Επιτροπή ως αποδεικτικά στοιχεία για τις συζητήσεις αυτές αποσπάσματα από τα πρακτικά της συγκεκριμένης συνάντησης. Τα επιχειρήματα των προσφευγουσών ότι, αφενός, επρόκειτο για μία μόνον από τις 65 συναντήσεις που οργανώθηκαν από την Euroitalia και

τη Michelangelo και, αφετέρου, οι πληροφορίες που η Επιτροπή είχε ήδη της αρκούσαν για να καταλογίσει ευθύνη για παράβαση στην ιταλική αγορά των βρυσών μπάνιου δεν θίγουν τη διαπίστωση ότι τα στοιχεία που προσκομίστηκαν διευκόλυναν το έργο της Επιτροπής, ενισχύοντας τα αποδεικτικά στοιχεία επί των οποίων μπορούσε να στηριχθεί για να καταλογίσει ευθύνη για την παράβαση.

169 Δεύτερον, όσον αφορά τη Γερμανία, και συγκεκριμένα την πραγματοποιηθείσα στις 14 Ιουλίου 2004 συνάντηση στο πλαίσιο της ένωσης AGSI, η Επιτροπή επισημαίνει ότι αποκλειστικώς και μόνο χάρη στο διάγραμμα που της διαβίβασε η Grohe μπόρεσε να καταλήξει σε ακριβή συμπεράσματα σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών ιδίως ως προς τις μελλοντικές αυξήσεις τιμών το 2005. Επ' αυτού, αν και από την υποσημείωση 221 της προσβαλλόμενης απόφασης συνάγεται ότι η Επιτροπή διέθετε και προηγουμένως στοιχεία βάσει των οποίων μπορούσε να διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης, οι προσφεύγουσες δεν αμφισβητούν πάντως ότι κανένα άλλο έγγραφο αποδεικτικό στοιχείο δεν χαρακτηριζόταν από τον ίδιο βαθμό λεπτομέρειας, οπότε σαφώς ενισχύθηκε η δυνατότητα της Επιτροπής να αποδείξει τον τρόπο λειτουργίας της σύμπραξης.

170 Κατόπιν της ανάλυσης που έγινε στις ανωτέρω σκέψεις 165 έως 169, διαπιστώνεται ότι, αντιθέτως προς τα όσα υποστήριξαν οι προσφεύγουσες με τα δικόγραφά τους και προς τα όσα ανέφεραν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι πληροφορίες τις οποίες παρείχε η Grohe είχαν, βάσει συνολικής εκτιμήσής τους, σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία που δικαιολογούσε τη μείωση του προστίμου της εν λόγω επιχείρησης από την Επιτροπή.

171 Είναι δε απορριπτέο ως αβάσιμο το επιχείρημα που αντλούν οι προσφεύγουσες από την αιτιολογική σκέψη 550 της απόφασης 2004/138/ΕΚ της Επιτροπής, της 11ης Ιουνίου 2002, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 81 [ΕΚ] (υπόθεση COMP/36.571/D-1 – Αυστριακές τράπεζες – «Lombard Club») (JO 2004, L 56, σ. 1), προκειμένου να υποστηρίξουν ότι η αίτηση για μείωση του προστίμου βάσει της ανακοίνωσης για τη συνεργασία έχει σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία μόνον εφόσον η αιτούσα επιχείρηση κάνει για πρώτη φορά λόγο για πραγματικά περιστατικά τα οποία ήσαν άγνωστα στην Επιτροπή και παράσχει εξηγήσεις που διευκολύνουν το θεσμικό όργανο να κατανοήσει τον μηχανισμό της παράβασης. Συγκεκριμένα, αν οι πληροφορίες τις οποίες κοινοποιεί μια επιχείρηση σε σχέση με γνωστά στην Επιτροπή πραγματικά περιστατικά της παράβασης παρέχουν στο θεσμικό όργανο τη δυνατότητα να αποδείξει γεγονότα για τα οποία δεν θα μπορούσε άλλως να καταλογίσει ευθύνες, τότε οι πληροφορίες αυτές έχουν σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία. Στην περίπτωση αυτή, η οποία είναι διαφορετική από εκείνη που περιγράφηκε στην ανωτέρω σκέψη 151, τα επιβεβαιωτικά στοιχεία είναι χρήσιμα για την Επιτροπή στο πλαίσιο του καταλογισμού ευθύνης και της επιβολής κυρώσεων για τη σύμπραξη. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το γεγονός και μόνον ότι η οικεία επιχείρηση δεν ενημερώνει την Επιτροπή για γεγονότα τα οποία το θεσμικό όργανο προηγουμένως αγνοούσε επ' ουδενί αναιρεί τη διαπίστωση ότι η συνεργασία της είχε σημαντική πρόσθετη αποδεικτική αξία.

172 Ως εκ τούτου, ο τρίτος λόγος ακύρωσης τον οποίο προβάλλουν οι προσφεύγουσες πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

4. *Επί του τέταρτου λόγου ακύρωσης, ο οποίος αφορά αναδρομική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του 2006*

173 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν κατ' ουσίαν ότι η εφαρμογή επί των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, και όχι των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 1998), οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο της υποβολής της αίτησής τους, συνιστά παραβίαση της αρχής της μη αναδρομικότητας, όπως αυτή κατοχυρώνεται από τη νομολογία,

από το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και από το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950.

174 Η Επιτροπή αντικρούει το ως άνω επιχείρημα.

175 Κατά τη νομολογία, η αρχή της μη αναδρομικότητας των διατάξεων του ποινικού δικαίου, η οποία απορρέει από το άρθρο 49 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ισχύει σε κάθε διοικητική διαδικασία που ενδέχεται να καταλήξει στην επιβολή κυρώσεων δυνάμει των περί ανταγωνισμού κανόνων της Συνθήκης (βλ., σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 202), μπορεί δε να γίνει επίκλησή της έναντι της αναδρομικής εφαρμογής οποιασδήποτε νέας ερμηνείας κανόνα με τον οποίο τυποποιείται μια παράβαση, όταν το αποτέλεσμα της ως άνω ερμηνείας δεν μπορούσε ευλόγως να προβλεφθεί κατά τον χρόνο τέλεσης της παράβασης (βλ., υπ' αυτή την έννοια και κατ' αναλογία, προαναφερθείσα στη σκέψη 140 απόφαση Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψεις 87 έως 89 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 2012, T-83/08, Denki Kagaku Kogyo και Denka Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 120). Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, προκειμένου να ελεγχθεί η τήρηση της ως άνω αρχής, πρέπει να εξετάζεται αν η επίμαχη τροποποίηση μπορούσε ευλόγως να προβλεφθεί όταν διαπράχθηκαν οι οικείες παραβάσεις (προαναφερθείσα στη σκέψη 140 απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 224). Η προβλεψιμότητα του νόμου επ' ουδενί αποκλείει το ενδεχόμενο να ζητήσει ο ενδιαφερόμενος διαφωτιστικές συμβουλές για να αξιολογήσει, σε εύλογο βαθμό και λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της περίπτωσής του, τις πιθανές συνέπειες μιας συγκεκριμένης πράξης. Πρόκειται δε ιδίως για επαγγελματίες οι οποίοι καλούνται να επιδεικνύουν ιδιαίτερη επιμέλεια κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Για τον λόγο αυτό, ευλόγως αναμένεται από αυτούς να επιδεικνύουν ιδιαίτερη μέριμνα κατά την αξιολόγηση των κινδύνων που ενέχει το επάγγελμά τους (προαναφερθείσα στη σκέψη 140 απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 219).

176 Επ' αυτού υπενθυμίζεται ότι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού, όπως απορρέουν από τις διατάξεις του κανονισμού 1/2003, επιβάλλει να μπορεί η Επιτροπή, εντός των ανώτατων ορίων που θέτει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού, να αυξήσει ανά πάσα στιγμή το ύψος των προστίμων, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο για την εξασφάλιση της υλοποίησης της πολιτικής ανταγωνισμού. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διοικητική διαδικασία η οποία ενδέχεται να καταλήξει στην επιβολή προστίμου δεν μπορούν να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ούτε ως προς το ότι η Επιτροπή δεν θα υπερβεί το ύψος των προστίμων που επέβαλλε παλαιότερα ούτε ως προς το ότι θα εφαρμόσει συγκεκριμένη μέθοδο για τον υπολογισμό τους, αλλά, αντιθέτως, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη ότι είναι πιθανόν, ανά πάσα στιγμή, η Επιτροπή να αποφασίσει να αυξήσει το ύψος των προστίμων σε σχέση με το παρελθόν, είτε επιβάλλοντας υψηλότερα πρόστιμα με ατομικές αποφάσεις είτε εφαρμόζοντας, επί συγκεκριμένων περιπτώσεων, κανόνες συμπεριφοράς με γενική ισχύ, όπως είναι οι κατευθυντήριες γραμμές (προαναφερθείσα στη σκέψη 175 απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 227 έως 230, και προαναφερθείσα στη σκέψη 140 απόφαση Groupe Danone κατά Επιτροπής, σκέψεις 90 και 91).

177 Εν προκειμένω διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006 εντάσσονται στο νομικό πλαίσιο του άρθρου 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003, ότι συμβάλλουν στην αποσαφήνιση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας την οποία παρέχει στην Επιτροπή η ως άνω διάταξη και ότι, σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, το σημείο 32 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 θέτει ως ανώτατο όριο για το τελικό πρόστιμο της κάθε επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων που μετέχει στη σύμπραξη το 10 % του συνολικού της κύκλου εργασιών κατά την προηγούμενη εταιρική χρήση.

178 Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι, ακόμη και ελλείψει διάταξης η οποία να προβλέπει ρητώς την περιοδική αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών του 1998, οι προσφεύγουσες θα όφειλαν, λαμβανομένης υπόψη της προγενέστερης νομολογίας, να λάβουν υπόψη το ενδεχόμενο να αποφασίσει η Επιτροπή, μετά την τέλεση της σχετικής παράβασης, να εκδώσει και να εφαρμόζει νέες κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων (προαναφερθείσα στη σκέψη 175 απόφαση Denki Kagaku Kogyo και Denka Chemicals κατά Επιτροπής, σκέψη 116).

179 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006 και, ειδικότερα, η νέα μέθοδος υπολογισμού των προστίμων την οποία αυτές θεσπίζουν, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι είχαν επιβαρυντικό αποτέλεσμα ως προς το ύψος των επιβληθέντων προστίμων, μπορούσαν ευλόγως να προβλεφθούν από επιχειρήσεις όπως οι προσφεύγουσες κατά τον χρόνο τέλεσης της διαπιστωθείσας παράβασης και ότι η Επιτροπή, εφαρμόζοντας με την προσβαλλόμενη απόφαση τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 σε παράβαση που διαπράχθηκε πριν από την έκδοσή τους, δεν παραβίασε την αρχή της μη αναδρομικότητας (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 175 απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 231 και 232, και απόφαση της 18ης Μαΐου 2006, C-397/03 P, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-4429, σκέψη 25).

180 Το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από τα δύο επιχειρήματα που προβάλλουν οι προσφεύγουσες προκειμένου να γίνει δεκτό ότι η αναδρομική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 δεν μπορούσε να προβλεφθεί στην προκειμένη περίπτωση.

181 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, πρώτον, ότι, καίτοι οι επιχειρήσεις δεν μπορούσαν, πριν από την έκδοση των κατευθυντήριων γραμμών του 1998, να έχουν βάσιμη προσδοκία ότι η μέθοδος υπολογισμού των προστίμων θα παρέμενε αμετάβλητη, η κατάσταση ήταν διαφορετική μετά την έκδοσή τους, δεδομένης της μεγαλύτερης σημασίας που αποδίδουν στο κριτήριο της διάρκειας οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006. Διαπιστώνεται όμως ότι, εφόσον ουδεμία διάταξη των κατευθυντήριων γραμμών του 1998 προβλέπει ότι αυτές θα παραμείνουν αμετάβλητες προς εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης, οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν να έχουν συναφώς οποιαδήποτε βάσιμη προσδοκία, ούτε ως προς το ότι το κριτήριο της διάρκειας της παράβασης δεν επρόκειτο να αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία κατά τον καθορισμό του ύψους των προστίμων στο πλαίσιο νέων κατευθυντήριων γραμμών. Ως εκ τούτου, το ως άνω επιχείρημα των προσφευγουσών είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

182 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, δεύτερον, ότι είχαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι οι κατευθυντήριες γραμμές του 1998 θα εφαρμόζονταν επί των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης, στο μέτρο που, αφενός, αυτές κατέθεσαν την αίτησή τους αμέσως μετά την έκδοση της προαναφερθείσας στη σκέψη 175 απόφασης Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, με την οποία το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη νομιμότητα των κατευθυντήριων γραμμών του 1998, και, αφετέρου, η Επιτροπή χρειάστηκε δύο χρόνια, από την πραγματοποίηση των σχετικών ελέγχων, για να εκδώσει την ανακοίνωση των αιτιάσεων. Επισημαίνεται συναφώς ότι κανένα από τα επιχειρήματα αυτά δεν θίγει τη διαπίστωση που απορρέει από την υπομνησθείσα στις ανωτέρω σκέψεις 176 και 177 νομολογία, σύμφωνα με την οποία μπορούσε ευλόγως να προβλεφθεί ότι υπήρχε το ενδεχόμενο να προσαρμόσει η Επιτροπή το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής της για τον ανταγωνισμό και να εφαρμόσει, συνακόλουθα, στην προκειμένη περίπτωση της κατευθυντήριες γραμμές του 2006. Επομένως, αμφότερα τα επιχειρήματα είναι απορριπτέα ως αλυσιτελή.

183 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο τέταρτος λόγος ακύρωσης πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

184 Κατόπιν της εξέτασης των τεσσάρων λόγων ακύρωσης που προέβαλαν οι προσφεύγουσες, πρώτον, πρέπει αφενός να γίνει εν μέρει δεκτός ο πρώτος λόγος ακύρωσης και, δεδομένου ότι το σφάλμα στο οποίο υπέπεσε συναφώς η Επιτροπή θίγει την ίδια τη διαπίστωση της παράβασης (εν προκειμένω σύμπραξης), να ακυρωθεί εν μέρει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημεία 3 και 4, της προσβαλλόμενης απόφασης για τον λόγο που προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 128. Αφετέρου, το ποσό των

προστίμων των προσφευγουσών πρέπει να προσαρμοστεί ανάλογα, ως συνέπεια του ελαττώματος αυτού, στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματός τους για μεταρρύθμιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Δεύτερον, πρέπει, αφενός, να γίνει δεκτός ο δεύτερος λόγος ακύρωσης για τον λόγο που προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 138 και, αφετέρου, να προσαρμοστεί ανάλογα, ως συνέπεια του οικείου ελαττώματος, το ποσό του προστίμου, στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματος των προσφευγουσών για μεταρρύθμιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Τρίτον, το ακυρωτικό αίτημα πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Β – *Επί του επικουρικού αιτήματος για μείωση των προστίμων που επιβλήθηκαν στις προσφεύγουσες*

185 Λαμβανομένου υπόψη του δεύτερου αιτήματος, με το οποίο οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να μειώσει τα πρόστιμα που τους επιβλήθηκαν (βλ. ανωτέρω σκέψη 26), το Γενικό Δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του, να εξετάσει, αφενός, τις συνέπειες των προεκτεθέντων στις ανωτέρω σκέψεις 128 και 139 σφαλμάτων της Επιτροπής επί του υπολογισμού των προστίμων των προσφευγουσών και, αφετέρου, τα λοιπά επιχειρήματα που αυτές προβάλλουν προκειμένου να μειώσει το Γενικό Δικαστήριο τα πρόστιμα που τους επιβλήθηκαν.

1. *Επί των συνεπειών που πρέπει να έχει για τον υπολογισμό των προστίμων η διαπίστωση των σφαλμάτων της Επιτροπής*

186 Μολονότι οι κατευθυντήριες γραμμές δεν προδικάζουν την εκτίμηση του προστίμου εκ μέρους του δικαστή της Ένωσης όταν αυτός αποφαίνεται δυνάμει της πλήρους δικαιοδοσίας του (απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 27ης Ιουλίου 2005, T-49/02 έως T-51/02, Brasserie nationale κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-3033, σκέψη 169), το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι ενδείκνυται εν προκειμένω να στηριχθεί στις κατευθυντήριες γραμμές για τον εκ νέου υπολογισμό των προστίμων, ιδίως επειδή καθιστούν δυνατή τη συνεκτίμηση όλων των κρίσιμων στοιχείων και την επιβολή των ανάλογων προστίμων στις επιχειρήσεις που μετείχαν στη διαπιστωθείσα παράβαση.

187 Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει, λόγω του σφάλματος που επισημάνθηκε με την ανωτέρω σκέψη 128, να υπολογιστεί εκ νέου, σε πρώτη φάση, το πρόστιμο σχετικά με την παράβαση η οποία διαπράχθηκε στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου και, σε δεύτερη φάση, το τελικό πρόστιμο, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του σφάλματος που προεκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 139.

188 Πρώτον, όσον αφορά το πρόστιμο που η Επιτροπή μπορούσε να επιβάλει στις προσφεύγουσες μόνο βάσει της συμμετοχής τους στην παράβαση στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου, πρέπει να ληφθεί υπόψη, σύμφωνα με το σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 και όπως ορθώς ανέφερε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 1200 της προσβαλλόμενης απόφασης, τον κύκλο εργασιών της οικείας επιχείρησης κατά το τελευταίο έτος πριν από τη συμμετοχή της στην παράβαση. Εφόσον το τελευταίο έτος πριν από τη συμμετοχή των προσφευγουσών στην παράβαση η οποία διαπράχθηκε στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία είναι το 2000, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες στη συγκεκριμένη αγορά και για τα συγκεκριμένα προϊόντα κατά το ως άνω έτος. Ο κύκλος αυτός εργασιών, όπως προκύπτει από απάντηση των προσφευγουσών σε σχετικό ερώτημα που έθεσε το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, ανέρχεται σε 210 461 486 ευρώ, ποσό το οποίο η Επιτροπή διευκρίνισε, στο πλαίσιο των ίδιων μέτρων, ότι δεν αμφισβητεί. Για τον υπολογισμό, λοιπόν, του προστίμου πρέπει να ληφθεί υπόψη αυτός ο κύκλος εργασιών, αντί του αναγραφόμενου στον πίνακα C της προσβαλλόμενης απόφασης κύκλου εργασιών ύψους 191 641 141, τον οποίο πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες το 2003.

189 Δεύτερον, όσον αφορά τα ποσοστά του κύκλου εργασιών τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη βάσει των σημείων 23 και 25 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, επισημαίνεται συναφώς, κατ' αρχάς, ότι η συμμετοχή των προσφευγουσών στην επίμαχη σύμπραξη υπήρξε μακράς διάρκειας, αφού δεν αμφισβητείται ότι, συγκεκριμένα στην Αυστρία, μετείχαν σε παράβαση για 10 έτη και 3 μήνες στην

αγορά των βρυσών μπάνιου και για 9 έτη και 8 μήνες στην αγορά των κεραμικών μπάνιου. Επιπλέον, η παράβαση στην οποία μετείχαν πρέπει να χαρακτηριστεί πολύ σοβαρή, δεδομένου ότι συνίστατο σε συντονισμό των αυξήσεων των τιμών διάφορων προϊόντων και σε πολλά κράτη μέλη. Τα στοιχεία αυτά αρκούν για να δικαιολογήσουν, όπως έκρινε και η Επιτροπή με τις αιτιολογικές σκέψεις 1220 και 1225 της προσβαλλόμενης απόφασης, την εφαρμογή συντελεστή 15 % για τον υπολογισμό, αφενός, του βασικού ποσού για το οποίο γίνεται λόγος στα σημεία 21 έως 23 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 και, αφετέρου, του πρόσθετου ποσού που προβλέπεται στο σημείο 25 των ίδιων κατευθυντήριων γραμμών για την εξασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος, κατόπιν όμως και του πολλαπλασιασμού με τον αντίστοιχο συντελεστή για τη διάρκεια της παράβασης (βλ. αμέσως κατωτέρω σκέψη 190).

190 Τρίτον, εφόσον η παράβαση στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου διήρκεσε 11 μήνες, και όχι 11 έτη και 7 μήνες, πρέπει, όπως ορίζει το σημείο 24 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, να πολλαπλασιαστεί το βασικό ποσό με συντελεστή 0,92, και όχι 11,58, όπως έκανε η Επιτροπή σύμφωνα με τον πίνακα D της προσβαλλόμενης απόφασης.

191 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων 188 έως 190, πρέπει να επιβληθεί στις προσφεύγουσες, σε σχέση με την παράβαση η οποία αφορά τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία, πρόστιμο στρογγυλοποιημένο προς τα κάτω σε 60 612 000 ευρώ, και όχι το πρόστιμο ύψους 360 000 000 ευρώ, το οποίο επέβαλε η Επιτροπή βάσει του υπολογισμού που εκτίθεται στον πίνακα E της προσβαλλόμενης απόφασης. Συγκεκριμένα, το ποσό των 60 612 000 ευρώ προκύπτει ως αποτέλεσμα από τον ακόλουθο υπολογισμό: [(210 461 486 x 15 %) x 0,92] + (210 461 486 x 15 %).

192 Στη συνέχεια, βάσει του ως άνω υπολογισμού σε συνδυασμό με την ανωτέρω σκέψη 139, όπου διαπιστώθηκε ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να επιβάλει στις προσφεύγουσες πρόστιμο για τις παραβάσεις στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στο Βέλγιο και στη Γαλλία, το συνολικό ποσό του προς επιβολή προστίμου ανέρχεται, πριν τη μείωσή του κατά 30 % δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, σε 171 812 000 ευρώ, αντί για 479 730 000 ευρώ (βλ. πίνακα G της προσβαλλόμενης απόφασης), μειωμένο μάλιστα κατά 465 844 000 ευρώ, ώστε να ληφθεί υπόψη το ανώτατο όριο του 10 % του κύκλου εργασιών των προσφευγουσών (βλ. πίνακα F της προσβαλλόμενης απόφασης). Συγκεκριμένα, το ως άνω ποσό των 171 812 000 ευρώ προκύπτει ως άθροισμα των προστίμων για τις παραβάσεις οι οποίες αφορούν, αφενός, τα κεραμικά μπάνιου στη Γερμανία (5 700 000 ευρώ, ποσό που δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες), στην Ιταλία (60 612 000 ευρώ), και στην Αυστρία (2 700 000 ευρώ, ποσό που δεν αμφισβητείται από τις προσφεύγουσες) και, αφετέρου, τις βρύσες μπάνιου στη Γερμανία (9 600 000 ευρώ), στην Ιταλία (90 000 000 ευρώ) και στην Αυστρία (3 200 000 ευρώ). Εφόσον η Επιτροπή αποφάσισε να μειώσει το πρόστιμο κατά 30 % δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, το συνολικό ποσό του προστίμου για την παράβαση που διέπραξαν οι προσφεύγουσες ανέρχεται συνεπώς σε 122 711 400 ευρώ, και όχι σε 326 091 196 ευρώ, όπως αναγράφεται στον πίνακα H της προσβαλλόμενης απόφασης.

193 Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει σκόπιμο, στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του, να κατανείμει στις προσφεύγουσες το συνολικό πρόστιμο, το οποίο υπολογίστηκε εκ νέου, σύμφωνα με τον τρόπο που περιγράφηκε ανωτέρω, σε 122 711 400 ευρώ, βάσει των εξής δύο κανόνων. Πρώτον, τα πρόστιμα που επέβαλε η Επιτροπή με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχεία γ′, δ′, και στ′ έως θ′, της προσβαλλόμενης απόφασης παραμένουν ως έχουν, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις αντίστοιχες εταιρίες ήσαν παράνομα ή δυσανάλογα. Για τον λόγο αυτό, το πρόστιμο που πρέπει να κατανεμηθεί μεταξύ της Trane, της Wabco Europe και της Ideal Standard Italia ανέρχεται σε 113 005 480 ευρώ (ήτοι 122 711 400 – 1 519 000 – 5 575 920 – 2 611 000). Δεύτερον, ούτε από τα επιχειρήματα των προσφευγουσών ούτε από τη δικογραφία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκύπτει ότι ήταν μη ενδεδειγμένη η μέθοδος κατανομής που χρησιμοποίησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση για να επιβάλει πρόστιμα, για τα οποία η Trane, η Wabco Europe και η Ideal Standard Italia ευθύνονται είτε ατομικώς είτε αλληλεγγύως. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρέπει να επιβάλει, πρώτον, στην Trane πρόστιμο ύψους 92 664 493 ευρώ [αντί του προστίμου των 259 066 294 ευρώ που είχε επιβληθεί

με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο α′, της προσβαλλόμενης απόφασης], δεύτερον, αλληλεγγύως στις Wabco Europe και Trane πρόστιμο ύψους 15 820 767 ευρώ [αντί του προστίμου των 44 995 552 ευρώ που είχε επιβληθεί με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της προσβαλλόμενης απόφασης] και, τρίτον, αλληλεγγύως στις Ideal Standard Italia, Wabco Europe και Trane πρόστιμο ύψους 4 520 220 ευρώ [αντί του προστίμου των 12 323 430 ευρώ που είχε επιβληθεί με το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο ε′, της προσβαλλόμενης απόφασης].

2. *Επί των πρόσθετων επιχειρημάτων που προβάλλουν οι προσφεύγουσες προς στήριξη του αιτήματός τους για μείωση των προστίμων*

194 Οι προσφεύγουσες προβάλλουν δύο πρόσθετα επιχειρήματα προς στήριξη του αιτήματός τους για τροποποίηση των προστίμων που τους επιβλήθηκαν.

195 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά τη νομολογία, το Γενικό Δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του, να προβαίνει σε δική του εκτίμηση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης και τηρώντας τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, όπως η αρχή της αναλογικότητας (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα στη σκέψη 28 απόφαση Romana Tabacchi κατά Επιτροπής, σκέψεις 179 και 280) ή ακόμη η αρχή της ίσης μεταχείρισης (βλ. προαναφερθείσα στη σκέψη 149 απόφαση Erste Group Bank κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 187).

196 Επίσης, η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελτο έλεγχο. Συνεπώς, με εξαίρεση τους λόγους δημόσιας τάξης τους οποίους ο δικαστής της Ένωσης οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, όπως η έλλειψη ή η ανεπάρκεια της αιτιολογίας της προσβαλλόμενης απόφασης, απόκειται στον προσφεύγοντα να προβάλει λόγους ακύρωσης της τελευταίας και να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα στη σκέψη 28 απόφαση Χαλκόρ κατά Επιτροπής, σκέψη 64).

197 Πρώτον, οι προσφεύγουσες ζητούν από το Γενικό Δικαστήριο να μειώσει τα επιβληθέντα πρόστιμα, λόγω του επιπέδου της συνεργασίας την οποία παρείχαν στην Επιτροπή. Υπογραμμίζουν, ειδικότερα, ότι κατέθεσαν τη σχετική αίτησή τους πολύ γρήγορα μετά τη διενέργεια των ελέγχων της Επιτροπής, ότι η δική τους αίτηση ήταν, από πλευράς ποιότητας του περιεχομένου, σαφώς ανώτερη της αντίστοιχης αίτησης της Grohe, παρά το γεγονός ότι υποβλήθηκε λίγες μόνον ημέρες αργότερα, ιδίως επειδή η αίτησή τους περιείχε περισσότερα από 130 έγγραφα και, τέλος, ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν θα έπρεπε να δίνει προτεραιότητα και να ενθαρρύνει τη γρήγορη υποβολή των οικείων αιτήσεως, εις βάρος της ποιότητας του περιεχομένου τους.

198 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο εκτιμά ότι κανένα από τα προεκτεθέντα στη σκέψη 197 επιχειρήματα των προσφευγουσών δεν δικαιολογεί περαιτέρω μείωση του συνολικού ποσού του προστίμου από 30 σε 50 % υπέρ τους. Συγκεκριμένα, τα επιχειρήματα αυτά ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή κατά την αξιολόγηση της χρησιμότητας των αντίστοιχων αιτήσεων των προσφευγουσών και της Grohe. Πράγματι, ακριβώς λόγω της ταχύτητας την οποία επέδειξαν οι προσφεύγουσες στην υποβολή της αίτησής τους, αλλά και λόγω της ποιότητας του περιεχομένου της, μειώθηκε το πρόστιμό τους κατά 30 %, παρά το γεγονός ότι ήσαν η τρίτη επιχείρηση, μετά τη Masco και την Grohe, που κατέθεσε στην Επιτροπή αίτηση δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία. Εξάλλου, η μείωση του προστίμου τους από την Επιτροπή εκπληρώνει, εν προκειμένω, τον επιδιωκόμενο σκοπό, που είναι να ενθαρρύνονται οι επιχειρήσεις να υποβάλλουν όσο το δυνατόν ταχύτερα και όσο τον δυνατόν πληρέστερες αιτήσεις δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία. Υπό τις συνθήκες αυτές, η μείωση του προστίμου τόσο της Grohe όσο και των προσφευγουσών κατά 30 % κρίνεται δίκαιη. Ειδικότερα, οι προσφεύγουσες δεν ενήργησαν μεν με την ίδια ταχύτητα που επέδειξε η Grohe ως προς την κατάθεση της σχετικής αίτησης, πλην όμως η δική τους αίτηση περιείχε, αντιθέτως, περισσότερα στοιχεία σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας, σε σχέση με εκείνη της Grohe.

199 Όσο για το επιχείρημα το προσφευγουσών ότι η Επιτροπή «δέχθηκε» τους λόγους για τους οποίους υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να μειώσει το πρόστιμό τους κατά 50 %, αφού δεν τους αμφισβήτησε με το υπόμνημα αντίκρουσης, αυτό δεν είναι πειστικό. Κατ' αρχάς, μολονότι αληθεύει ότι, στο υπόμνημα αντίκρουσης, η Επιτροπή δεν απάντησε συγκεκριμένα στο αίτημα των προσφευγουσών για μείωση του προστίμου από το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του, δεν αμφισβητείται πάντως ότι η Επιτροπή ζήτησε να απορριφθεί ο τρίτος λόγος ακύρωσης, με τον οποίο προβλήθηκε και αίτημα μείωσης του προστίμου λόγω της συνεργασίας που είχαν παράσχει στην Επιτροπή. Εν πάση περιπτώσει, όμως, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν αμφισβήτησε τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες επ' ουδενί δεσμεύει το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο της άσκησης της πλήρους δικαιοδοσίας του.

200 Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι απορριπτέο το πρώτο αίτημα των προσφευγουσών για περαιτέρω μείωση λόγω της συνεργασίας τους με την Επιτροπή.

201 Δεύτερον, οι προσφεύγουσες ζητούν να μειωθεί το πρόστιμο εφόσον, κατά τη χρονική στιγμή στην οποία αποφάσισαν να καταθέσουν αίτηση δυνάμει της ανακοίνωσης του 2002 για τη συνεργασία, οι κατευθυντήριες γραμμές του 1998 προέβλεπαν την επιβολή χαμηλότερων προστίμων σε σχέση με τα πρόστιμα που προκύπτουν από την αναδρομική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του 2006.

202 Η Επιτροπή αντικρούει το ως άνω επιχείρημα.

203 Το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει συναφώς ότι κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι τα πρόστιμα, όπως υπολογίστηκαν εκ νέου και εκτέθηκαν στην ανωτέρω σκέψη 193, είναι δυσανάλογα, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, της σοβαρότητας και της διάρκειας της παράβασης των προσφευγουσών και, αφετέρου, της ανάγκης να εξασφαλιστεί το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των επιβαλλόμενων προστίμων.

204 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο αίτημα των προσφευγουσών είναι επίσης απορριπτέο.

205 Ως εκ τούτου, το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχεία α', β', και ε', της προσβαλλόμενης απόφασης πρέπει να τροποποιηθεί σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην ανωτέρω σκέψη 193, τα δε αιτήματα των προσφευγουσών για μείωση των προστίμων τους πρέπει να απορριφθούν κατά τα λοιπά.

206 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων και βάσει των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τις ανωτέρω σκέψεις 184 και 205, πρέπει, πρώτον, να ακυρωθεί εν μέρει το άρθρο 1, παράγραφος 1, σημεία 3 και 4, της προσβαλλόμενης απόφασης για τον λόγο που προαναφέρθηκε στην ανωτέρω σκέψη 184, δεύτερον, να τροποποιηθεί το άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχεία α', β', και ε', της προσβαλλόμενης απόφασης σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην ανωτέρω σκέψη 193 και, τρίτον, να απορριφθεί η προσφυγή κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

207 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, το Γενικό Δικαστήριο δύναται να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι έκαστος των διαδίκων φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

208 Επειδή η προσφυγή έγινε μερικώς μόνο δεκτή, το Γενικό Δικαστήριο, κατά δικαία κρίση των περιστάσεων της υπόθεσης, αποφασίζει ότι η Επιτροπή θα φέρει τα έξοδά της καθώς και το ήμισυ των εξόδων των προσφευγουσών. Οι προσφεύγουσες φέρουν το ήμισυ των δικών τους δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει το άρθρο 1, σημεία 3 και 4, της απόφασης C(2010) 4185 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 101 ΣΛΕΕ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας για τον ΕΟΧ (υπόθεση COMP/39092 – Εγκαταστάσεις λουτρών), στο μέτρο που η Επιτροπή καταδίκασε με αυτό τις Trane Inc., Wabco Europe και Ideal Standard Italia Srl για παράβαση στην ιταλική αγορά των κεραμικών μπάνιου, πέραν της χρονικής περιόδου από τις 12 Μαΐου 2000 έως τις 9 Μαρτίου 2001.

2) Στην Trane επιβάλλεται, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, στοιχείο α′, της απόφασης C(2010) 4185 τελικό, πρόστιμο ύψους 92 664 493 ευρώ.

3) Στις Wabco Europe και Trane επιβάλλεται αλληλεγγύως, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της απόφασης C(2010) 4185 τελικό, πρόστιμο ύψους 15 820 767 ευρώ.

4) Στις Ideal Standard Italia, Wabco Europe και Trane επιβάλλεται αλληλεγγύως, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, στοιχείο ε′, της απόφασης C(2010) 4185 τελικό, πρόστιμο ύψους 4 520 220 ευρώ.

5) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

6) Η Επιτροπή φέρει, πλέον των δικών της δικαστικών εξόδων, και το ήμισυ των δικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν οι Wabco Europe, Wabco Austria GesmbH, Trane, Ideal Standard Italia και Ideal Standard GmbH.

7) Οι Wabco Europe, Wabco Austria, Trane, Ideal Standard Italia και Ideal Standard φέρουν το ήμισυ των δικαστικών τους εξόδων.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Σεπτεμβρίου 2013.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό της διαφοράς 2

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων 5

Σκεπτικό 6

A – της προσβαλλόμενης απόφασης 6

1. Επί του πρώτου λόγου ακύρωσης, ο οποίος αφορά σφάλμα κατάτον υπολογισμό του προστίμου, καθόσον ελήφθη υπόψη η αξίατων πωλήσεων κεραμικών μπάνιου που είχαν πραγματοποιήσειοι προσφεύγουσες στην ιταλική αγορά 7

α) Αναδρομή στη νομολογία σχετικά με την ύπαρξη και την απόδειξη παράβασης του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ 7

β) Έκθεση των λόγων για τους οποίους η Επιτροπή επέβαλε, μετην προσβαλλόμενη απόφαση, κυρώσεις στις προσφεύγουσες για συμμετοχή τους σε παράβαση στην Ιταλία 10

γ) Εξέταση των στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να αποδείξει την ύπαρξη παράβασης στην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 11

Επί του ζητήματος κατά πόσον οι προσφεύγουσες αμφισβήτησαν,στη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, την ύπαρξη παράβασηςστην αγορά των κεραμικών μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 12

Επί των αποδεικτικών στοιχείων στα οποία στηρίχθηκε η Επιτροπή για να διαπιστώσει, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι υπήρχε παράβαση σχετική με τα κεραμικά μπάνιου στην Ιταλία από τις 15 Μαρτίου 1993 έως τις 9 Νοεμβρίου 2004 13

– Επί της απόδειξης της ύπαρξης σύμπραξης για τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σε σχέση με τις συναντήσεις όπου δεν παρίστατο άλλος κατασκευαστής των συγκεκριμένων προϊόντων, πλην των προσφευγουσών 15

– Επί της απόδειξης της ύπαρξης σύμπραξης για τα κεραμικά μπάνιου στο πλαίσιο των ενώσεων Euroitalia και Michelangelo, σε σχέση με τις συναντήσεις στις οποίες μετείχαν, πέραντων προσφευγουσών, και άλλοι κατασκευαστές των συγκεκριμένων προϊόντων 19

2. Επί του δεύτερου λόγου ακύρωσης, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι δεν ελήφθη υπόψη, κατά τον υπολογισμό του προστίμου, το γεγονός ότιοι προσφεύγουσες έτυχαν μερικής απαλλαγής από την επιβολή προστίμου όσον αφορά την παράβαση που διαπράχθηκε στο Βέλγιο και στη Γαλλία 24

3. Επί του τρίτου λόγου ακύρωσης, με τον οποίο υποστηρίζεται ότι κακώς έκρινε η Επιτροπή ότι οι προσφεύγουσες ήσαν η δεύτερη, και όχι η πρώτη, επιχείρηση που της προσκόμισε στοιχεία σημαντικής πρόσθετης αποδεικτικής αξίας κατά την έννοια του σημείου 21 της ανακοίνωσης του 2002 γιατη συνεργασία 26

4. Επί του τέταρτου λόγου ακύρωσης, ο οποίος αφορά αναδρομική εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 31

Β – Επί του επικουρικού αιτήματος για μείωση των προστίμων που επιβλήθηκαν στις προσφεύγουσες .. 34

1. Επί των συνεπειών που πρέπει να έχει για τον υπολογισμό των προστίμων η διαπίστωση των σφαλμάτων της Επιτροπής 34

2. Επί των πρόσθετων επιχειρημάτων που προβάλλουν οι προσφεύγουσες προς στήριξη του αιτήματός τους για μείωση των προστίμων 36

Επί των δικαστικών εξόδων 37